

Zagrożenia w województwie śląskim

Zarządzanie ryzykiem / skutkami katastrof
i zapobieganie zagrożeniom naturalnym na obszarach
górkich i / lub leśnych

Projekt Nr 5D102

Partnerzy Projektu

1. Związek Gmin Górskich "Apeniny-Forlivese" w Predappio, Włochy;
2. Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Polska;
3. Agencja Koordynująca Rozwój Regionu Jeziora Balaton w Siófok, Węgry;
4. Rezerwat Przyrody BERKUT w Lazne Kynzsvart, Republika Czech;
5. Ośrodek Administracyjny Regionu Smolyan, Smolyan, Bułgaria;
6. Krajowe Stowarzyszenie Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Sofii, Bułgaria;
7. Wydział Leśnictwa Uniwersytetu w Skopje, Była Jugosłowiańska Republika Macedonii;
8. Przedsiębiorstwo Publiczne "Parki i Tereny Zielone" w Skopje, Była Jugosłowiańska Republika Macedonii;
9. Przedsiębiorstwo Publiczne Gospodarki Wodnej "SRBIJAVODE", Nowy Belgrad, Republika Serbii;
10. Uniwersytet Belgradzki, Wydział Leśnictwa, Nowy Belgrad, Republika Serbii.

<http://www.rimadima.org/>

<http://www.cadses.net/en/home.html>

Przygotowanie do druku:

Izabela Kukuła

wzk@katowice.uw.gov.pl

Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego
Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach

przy współpracy z:

Jacek Dutkiewicz – Lekarz Koordynator Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego

Grupa Beskidzka GOPR

Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Katowicach

Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Katowicach

Druk:

Zakład Obsługi Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP.....	2
II. CHARAKTERYSTYKA ZAGROŻEŃ W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM.....	3
1. Zagrożenia komunikacyjne.....	3
2. Zagrożenia budowlane.....	6
3. Zagrożenia wywołane infrastrukturą komunalną.....	7
4. Zagrożenia w górach	8
5. Zagrożenia pożarowe	13
6. Zagrożenia burzami	16
7. Zagrożenia huraganami i wichurami.....	17
8. Zagrożenia gradobiciem.....	19
9. Zagrożenia suszą	20
10. Zagrożenia upałami	21
11. Zagrożenia śnieżycami i gołoledzią.....	22
12. Zagrożenia powodziowe – powódź i wezbranie	24
13. Zagrożenie katastrofalnymi zatopieniami.....	28
14. Zagrożenia z udziałem dzikich zwierząt.....	29
15. Zagrożenia epidemiologiczne.....	34
16. Zagrożenia chemiczne.....	41
17. Zagrożenia radiologiczne	48
18. Zagrożenia górnicze	50
19. Zagrożenia terroryzmem	51
20. Zagrożenia wywołane materiałami wybuchowymi.....	54
III. TELEFONY ALARMOWE.....	57
IV. INSTRUKCJA ALARMOWANIA	58
V. RODZAJE ALARMÓW ORAZ KOMUNIKATÓW OSTRZEGAWCZYCH	62
VI. PODSUMOWANIE	65

I. WSTĘP

Gwałtowny postęp cywilizacyjny uwidaczniający się dynamicznym rozwojem poszczególnych dziedzin stosowanej techniki w przemyśle, budownictwie, komunikacji, infrastrukturze komunalnej, stosowaniu materiałów niebezpiecznych jak i w turystyce, powoduje pojawienie się nowych oraz ustawiczne narastanie istniejących zagrożeń dla życia i zdrowia ludzi, ich mienia oraz środowiska naturalnego.

Zagrożenia jakie występują są na ogół znane tylko z przekazów telewizyjnych, radiowych lub relacji prasowych. Prawie codziennie środki masowego przekazu informują o katastrofach, klęskach żywiołowych i innych niebezpiecznych zdarzeniach. Jednak mogą one dotknąć nas samych lub naszych najbliższych w postaci zagrożenia powodziowego, pożarowego lub innych zagrożeń, jakie mogą wystąpić na terenie województwa śląskiego.

Dramatyczne skutki zaistniałego zagrożenia uświadamiają nam, jak ważne jest wcześniejsze przygotowanie się na ich nadejście. Zazwyczaj to stan przygotowania ludności decyduje o rozmiarach katastrofy lub klęski żywiołowej. Im lepsze przygotowanie tym skutki są mniejsze, mienie jest lepiej zabezpieczone, a co najważniejsze nie jest tak zagrożone zdrowie i życie ludzkie.

Pomimo wspaniałego rozwoju wiedzy i technologii, nie sposób dokładnie przewidzieć gdzie, kiedy i w jakich rozmiarach wystąpi zagrożenie. Niektórym z nich człowiek nie jest w stanie przeciwdziałać. Można za to poważnie ograniczyć ich niszczycielskie skutki poprzez świadome podejmowanie ryzyka, dobre przygotowanie sił i środków, a także szeroką edukację społeczeństwa w zakresie zachowania się przed, w czasie i po wystąpieniu zagrożenia.

Taką rolę ma spełniać niniejszy informator, zawierający praktyczne wskazówki, jak zabezpieczyć się przed ewentualnym zagrożeniem, aby w jak najmniejszym stopniu było ono dla nas zaskoczeniem i pozwoliło uniknąć dramatycznych sytuacji w chwili jego zaistnienia.

II. CHARAKTERYSTYKA ZAGROŻEŃ W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM

1. Zagrożenia komunikacyjne

a) W ruchu drogowym

Wiążą się z narastającym lawinowo transportem osób i towarów. Elementy, które mają wpływ na rozwój tych zagrożeń w województwie śląskim to:

- systematyczny przyrost taboru samochodowego na drogach, co doprowadza do zatorów drogowych w aglomeracjach miejskich;
- pogarszający się stan nawierzchni drogowych na głównych ciągach komunikacyjnych wynikający z ich nadmiernej eksploatacji oraz szkód górniczych;
- roboty drogowe związane z modernizacją nawierzchni dróg oraz prace remontowe wiaduktów, mostów i przepustów na ciągach komunikacyjnych;
- transport materiałów niebezpiecznych, głównie przez miasta aglomeracji śląskiej;
- nie przestrzeganie przepisów ruchu drogowego przez użytkowników dróg;
- brak dostatecznej ilości obwodnic wokół miast aglomeracji śląskiej.

Jeśli jesteś świadkiem wypadku drogowego to:

- Zabezpiecz miejsce zdarzenia (wyłącz zapłon w uszkodzonych samochodach).
- W odpowiedniej odległości ustaw trójkąt ostrzegawcze (własny lub z pojazdów poszkodowanych). W nocy oświetl miejsce wypadku światłami swojego samochodu.
- Wezwij służby ratownicze, policję, pogotowie (połączenie z numerami alarmowymi 112, 998, 997, 999 jest bezpłatne,

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

CB - radio kanał 9 dla wszystkich służb na hasło „RATUNEK” (pierwszeństwo rozmów na wszystkich kanałach).

- Udziel pierwszej pomocy medycznej poszkodowanym.
- Jeśli w wypadku nie było osób poszkodowanych usuń z jezdni uszkodzone pojazdy, aby nie były przyczyną kolejnego, groźniejszego wypadku i nie tamowały ruchu. Jeśli nie jest to możliwe ze względu na powstałe uszkodzenia, należy koniecznie zabezpieczyć to miejsce trójkątem ostrzegawczym, włączeniem świateł awaryjnych, itp.

PAMIĘTAJ!!!

Aby wszystkie czynności wykonywać z rozwagą, bez niepotrzebnych emocji i dodatkowych zniszczeń, do czasu aż przybędą specjalistyczne służby ratownicze. Pamiętaj, że Ty również możesz się znaleźć w podobnej sytuacji.

b) W ruchu kolejowym

Mogą być związane z transportem osobowym i towarowym na szlakach komunikacyjnych w województwie. Wpływ na rozwój zagrożeń w tym obszarze mogą mieć następujące czynniki:

- zły stan techniczny torowisk i rozjazdów oraz urządzeń sygnalizacyjnych na głównych szlakach komunikacyjnych;
- uszkodzenie torowisk i urządzeń automatyki kolejowej spowodowane siłami natury (szkody górnicze, podmycia torowisk, pęknięcia szyn, itp.);
- kradzież urządzeń sygnalizacyjnych, trakcyjnych i elementów automatyki kolejowej przez „złomiarzy”;
- błędy pracowników zabezpieczenia ruchu – w zakresie ekspediowania pociągów na szlaki komunikacyjne;
- rozszczelnienie cystern kolejowych transportujących materiały niebezpieczne na szlakach kolejowych i stacjach węzłowych;
- niewłaściwe przetaczanie cystern z materiałami niebezpiecznymi na górkach rozrządu oraz przy kompletowaniu składów towarowych.

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

Do podstawowych zasad należy:

- powiadomienie służb ratowniczych (Straż Pożarna, Pogotowie Ratunkowe, Policja);
- udzielenie pomocy lżej poszkodowanym, gdy nie zagraża pożar lub wybuch oraz gdy nie ma innych zagrożeń;
- stosowanie się do poleceń służb ratowniczych;
- oddalenie się jak najszybciej, gdy jest podejrzenie wycieku niebezpiecznej substancji lub wybuchu;
- ostrzeganie innych przypadkowych świadków zdarzenia;
- nie opuszczanie miejsca zdarzenia, jeśli byłeś uczestnikiem katastrofy, bez przebadania przez lekarza, ponieważ skutki mogą się ujawnić dopiero po kilku godzinach.

c) W ruchu lotniczym

Główne zagrożenie stanowić może dla społeczności miast województwa lotnictwo sportowe i sanitarne – głównie przeloty nad dużymi skupiskami budynków mieszkalnych. Wpływ na rozwój zagrożeń w tym obszarze mogą mieć następujące czynniki:

- awaria w trakcie startu i lądowania;
- błąd pilota spowodowany trudnymi warunkami atmosferycznymi w trakcie podchodzenia do lądowania;
- kolizja powietrzna;
- brawura pilotującego.

Źródło: <http://zdjecia.polska.pl>

Do podstawowych zasad należy:

- powiadomienie służb ratowniczych (Straż Pożarna, Pogotowie Ratunkowe, Policja);
- udzielenie pomocy lżej poszkodowanym, gdy nie zagraża pożar lub wybuch oraz gdy nie ma innych zagrożeń;

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- stosowanie się do poleceń służb ratowniczych;
- oddalenie się jak najszybciej, gdy jest podejrzenie wycieku niebezpiecznej substancji lub wybuchu;
- ostrzeganie innych przypadkowych świadków zdarzenia;
- nie opuszczanie miejsca zdarzenia, jeśli byłeś uczestnikiem katastrofy, bez przebadania przez lekarza, ponieważ skutki mogą się ujawnić dopiero po kilku godzinach.

2. Zagrożenia budowlane

Katastrofy budowlane najczęściej powodowane są:

- wadami konstrukcyjnymi i technologicznymi;
- wybuchami gazu;
- szkodami górniczymi;
- terroryzmem.

Do podstawowych zasad należy:

- powiadomienie służb ratowniczych (Straż Pożarna, Pogotowie Ratunkowe, Policja);
- udzielenie pomocy lżej poszkodowanym, gdy nie zagraża pożar lub wybuch oraz gdy nie ma innych zagrożeń;
- stosowanie się do poleceń służb ratowniczych;
- oddalenie się jak najszybciej, gdy jest podejrzenie wycieku niebezpiecznej substancji lub wybuchu;
- ostrzeganie innych przypadkowych świadków zdarzenia;
- nie opuszczanie miejsca zdarzenia, jeśli byłeś uczestnikiem katastrofy, bez przebadania przez lekarza, ponieważ skutki mogą się ujawnić dopiero po kilku godzinach;
- jeśli nie można opuścić budynku (mieszkania) drzwiami wyjściowymi, przez klatkę schodową z powodu zagrożenia lub innych przeszkód, należy uciekać przez okno jeśli jest to możliwe.

Gdy nie masz możliwości opuszczenia domu:

- Wywieś w oknie białe prześcieradło lub obrus - jako znak dla ratowników, że potrzebujesz pomocy.

Gdy jesteś unieruchomiony (przysypany):

- Nawołuj pomocy, stukaj w lekkie elementy metalowe - ułatwisz ratownikom Twoją lokalizację.

Gdy opuściłeś dom (mieszkanie):

- Powiadom kierującego akcją ratowniczą o osobach z rodziny i sąsiadach, którzy zostali jeszcze w pomieszczeniach budynku, oraz o osobach, które aktualnie i na pewno przebywają poza domem (w pracy, szkole itp.).
- Jeśli posiadasz informacje pomocne w akcji ratowniczej, przekaz je niezwłocznie służbie ratowniczej.
- Nie przeszkadzaj w pracy ratownikom.
- Nie wracaj na miejsce katastrofy, ani nie wchodź do uszkodzonego wypadkiem budynku bez zezwolenia służb budowlanych, które określają, czy takie wejście jest bezpieczne. Jeśli doznałeś obrażeń (jesteś ranny), zgłoś się do punktu pomocy medycznej.
- Zgłoś swoje potrzeby do punktu pomocy społecznej lub władz miasta, gminy.

Kiedy jesteś świadkiem katastrofy budowlanej, niezwłocznie powiadom: Straż Pożarną, Policję, Pogotowie Ratunkowe.

3. Zagrożenia wywołane infrastrukturą komunalną

Zagrożenia tego typu mogą wystąpić głównie na terenie miast województwa śląskiego. Miasta te charakteryzują się głównie dużym nasyceniem różnego rodzaju urządzeń i instalacji, takich jak: gazowe, ciepłownicze, energetyczne, wodociągowe oraz kanalizacyjne, umiejscowione pod ciągami komunikacyjnymi.

Awaria tych sieci i instalacji może wiązać się z zagrożeniem dla zdrowia i życia mieszkańców oraz ich mienia w sposób bezpośredni i pośredni.

Do przyczyn bezpośrednich można zaliczyć:

- porażenie prądem elektrycznym;
- rozszczelnienie sieci (instalacji) gazowej;
- wycieki czynnika grzewczego z magistrali ciepłowniczych;
- rozszczelnienie magistrali wodnych;
- uszkodzenie ciągów kanalizacyjnych przebiegających pod ciągami dróg.

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

Do przyczyn pośrednich można zaliczyć:

- brak wody pitnej w dużych skupiskach miejskich (osiedlach, dzielnicach);
- uszkodzenia nawierzchni dróg w stopniu nie nadającym się do użytkowania (zapadliska, osuwiska);
- brak dostaw energii elektrycznej, która może wiązać się z dużymi stratami materialnymi w zakładach pracy oraz powodować zagrożenie zdrowia i życia ludzi (szpitale, kopalnie głębinowe, windy w blokach wysokościowych, itp.).

W przypadku braku wody:

- w razie uszkodzenia lub wyłączenia dopływu wody, dostarczać ją będą beczkowsy;
- przy czerpaniu wody ze studni, wodociągu lub innego źródła należy mieć pewność, że nie zawiera ona substancji szkodliwych;
- należy nabierać wodę do zamykanych naczyń lub wiader.

W przypadku braku dostaw energii elektrycznej:

- nie należy otwierać bez potrzeby zamrażarki, w chłodnym pomieszczeniu utrzyma ona niską temperaturę przez około 3 dni;
- w pierwszej kolejności należy zużywać produkty, które najszybciej się psują;
- należy pamiętać o przygotowaniu oświetlenia zastępczego;
- w przypadku eksploatacji urządzeń ratujących życie (np. wspomagających oddychanie), należy zapewnić rezerwowe źródło zasilania (np. agregat, akumulatory).

W przypadku braku ogrzewania:

- korzystać tylko z jednego pomieszczenia;
- zamknąć drzwi do zimnych pomieszczeń;
- uszczelnić i ocieplić okna;
- ubierać się wielowarstwowo;
- nie ogrzewać pomieszczenia przy użyciu kuchenki gazowej lub piekarnika – mogą one pracować tylko przy sprawnej wentylacji.

4. Zagrożenia w górach

Ponad 30 % procent powierzchni województwa śląskiego ma charakter typowo górski czyli położone jest powyżej 500 metrów n.p.m. Silnie urozmaicona rzeźba terenu może sprawiać potencjalnym

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

turystom duże trudności orientacyjne i zmusza do odpowiedniego merytorycznego przygotowania i zapoznania się z mogącymi wystąpić niebezpieczeństwami.

Najbardziej na południe wysuniętą część województwa śląskiego stanowią Beskidy. Położone są one pomiędzy granicą państwową z Czechami i Słowacją na południu, a drogą Cieszyn – Bielsko – Biała – Kęty na północy. W granicach województwa śląskiego Beskidy dzielą się na:

- Beskid Śląski – z pasmami: Czantoria i Stożka, Równicy, Baraniej Góry i Skrzycznego oraz Klimczoka i Szyndzielni;
- Beskid Mały – z pasmami Magurki Wilkowieckiej i Czupla oraz Hrobaczej Łąki;
- Beskid Żywiecki – z pasmami Wielkiej Raczy i Rycerzowej, Romanki i Lipowskiej oraz Pilska, którego Góra Pięciu Kopców stanowi najwyższy położony punkt województwa śląskiego – 1542 m n.p.m.

Wyżej przedstawiony podział geograficzny w dużym przybliżeniu odpowiada podziałowi gór w województwie śląskim związanemu z zagrożeniami w górach i tak:

Beskid Śląski to góry:

- najbardziej zurbanizowane,
- o największym nasileniu ruchu turystycznego w województwie śląskim,
- o dużej ilości większych miejscowości wypoczynkowych i uzdrowisk,
- o dużym zagospodarowaniu turystycznym, narciarskim i rekreacyjnym,
- o dobrze rozwiniętej sieci dróg publicznych i leśnych,

co za sobą pociąga:

- dużą ilość wypadków związanych z uprawianiem turystyki, narciarstwa i innych sportów górskich,
- dobry dostęp do terenów górskich,
- szybką możliwość udzielenia pomocy.

Beskid Mały to góry:

- nieznacznie zagospodarowane turystycznie,
- o średnim ruchu turystycznym,
- o łatwo dostępnym terenie,

co za sobą pociąga:

- nieznaczną ilość wypadków,
- łatwy dostęp i transport,
- szybką możliwość udzielenia pomocy.

Beskid Żywiecki to góry:

- o średnim zagospodarowaniu turystycznym,
- o dość dużym ruchu turystycznym,
- w skład, których wchodzi duże kompleksy leśne,
- o trudnym dostępie do niektórych obszarów,
- z alpejskim charakterem kopuły szczytowej Pilska,

co za sobą pociąga:

- średnią ilość wypadków i zdarzeń,
- trudny dostęp do ewentualnych miejsc wypadków i zdarzeń,
- trudny transport poszkodowanych i ofiar,
- konieczność użycia specjalistycznych środków transportu i zastosowania alpejskich metod ratowniczych.

Grupa Beskidzka Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego z siedzibą w Szczyrku zajmuje się ratownictwem górskim na terenie województwa śląskiego.

Całodobowe dyżury pełnione są w centrali Grupy Beskidzkiej GOPR w Szczyrku oraz w Brennej, na Klimczoku i Hali Miziowej pod Pilskiem.

Niebezpieczeństwa w górach dzielimy na:

- **Niebezpieczeństwa obiektywne - specyfika terenu wysokogórskiego i warunki pogodowo - klimatyczne:**
  - **Wiatr** – prędkość wiatru wzrasta wraz z wysokością. Huraganowy wiatr wieje śniegiem i lodem oderwanym z podłoża, bywa też, że siecze kamieniami. Gdy w dolinach panuje względny spokój, wiatr hulający po graniach można rozpoznać po pióropuszcach zwiewanego śniegu i po szybko pędzących chmurach. Jedyłą i tylko częściową ochronę, stanowi wiatroszczelny ubiór.
  - **Temperatura** - w miarę wzrostu wysokości temperatura suchego powietrza spada o 1°C na każde 100 metrów wzniesienia, a powietrza wilgotnego o 0,5°C. Za pomocą tej uproszczonej reguły możemy, znając aktualną temperaturę w dolinie, oszacować z jaką temperaturą należy się liczyć w partiach szczytowych. Temperatura poniżej zera w połączeniu z wiatrem może powodować silne odmrożenia i doprowadzać do hipotermii.
  - **Promieniowanie słoneczne** – słońce i działanie jego promieniowania, tak ultrafioletowych jak i podczerwonych, może spowodować oparzenie i przegrzanie organizmu, zwane inaczej udarem słonecznym. W górach upał i promieniowanie najbardziej dają się we znaki w kotłach

- firnowych i na otwartych powierzchniach, gdzie promieniowanie bezpośrednie spotęgowane jest przez działanie promieni, odbitych od śnieżnych płaszczyzn.
- **Załamanie pogody** – jest najczęstszą przyczyną nieszczęść w górach i największym ich niebezpieczeństwem. Symptomami załamania się pogody są: silny i stały spadek ciśnienia, co najmniej 5 mm w ciągu 24 godzin, czerwony wschód słońca, szybko od północnego lub południowego zachodu napływające cirrusy i w końcu jednolity front chmur. Każde załamanie pogody przynosi ze sobą gwałtowne ochłodzenie z opadami deszczu lub śniegu.
  - **Burza** - w górach piorun uderza najczęściej w wyizolowane z otoczenia szczyty i granie, ale i na rozległych, płaskich przestrzeniach każdy ponad poziom wystający punkt może ściągnąć na siebie wyładowanie.
  - **Utopienie** - grozi w przy przekraczaniu rwących, górskich potoków, słabo zamrzniętych stawów i w grotach.
  - **Brak aklimatyzacji** - organizm ludzki wykazuje bardzo szerokie zdolności przystosowania się do wysokości, lecz potrzebuje dużo czasu, aby te zdolności wprowadzić w życie. Jaskrawymi objawami braku aklimatyzacji są eksplozyjne bóle głowy, spowodowane niedotlenieniem mózgu, wymioty, zaburzenia równowagi, brak woli, niechęć do wysiłku i niezdolność do krytycznej oceny sytuacji. Nierzadko też występuje drażliwość i egocentryzm, utrudniające współżycie z towarzyszami, a również halucynacje słuchowe i wzrokowe.
  - **Spadające kamienie** - góry ulegają stałemu procesowi wietrzenia. Najskuteczniej działającymi w tym kierunku czynnikami są woda i mróz. Woda zamieniając się w lód powiększa swą objętość o około 15%. Odwieczna gra zmian powstających pod wpływem różnic temperatur - tajanie, zamarzanie i znów tajanie - powoduje rozszerzanie szczelin i rozsadzanie skał, czego wynikiem są spadające kamienie.
  - **Pola firnowe** - w okresie letnim śnieg zalegający kotły górskie i rynny przeistacza się w firn, osiągając twardość niemalże lodu. Poślizgnięcie się na takim śniegu jest prawie niemożliwe do zahamowania i kończy się na polach piargów lub między blokami skalnymi.
  - **Lawiny** - lawina rodzi się przy opadzie śniegu niesionego przez wilgotne fronty zachodnie, kiedy to silny wiatr prasuje lub wywiewa śnieg po stronie nawietrznej, a odkłada w formie nawisów, tarcz, klinów i poduszek śnieżnych na zawietrznej. Jeden metr sześcienny śniegu waży od 30 do 800 kilogramów, a ciężar, pomnożony przez szybkość

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

spadania, daje ten kolosalny impet, który niszczy wszystko po drodze.

• **Niebezpieczeństwa subiektywne – zawinione przez człowieka:**

- brak znajomości podstawowych zasad poruszania się w górach;
- nieodpowiedni ubiór oraz brak podstawowego ekwipunku;
- bagatelizowanie wskazówek oraz przecenianie własnych możliwości i sił;
- katastrofy i awarie urządzeń technicznych tj. wyciągów krzeselkowych, narciarskich i kolei linowych.

Źródło: www.schronisko-rogacz.pl/galeria.html

Zanim wyruszysz w góry!!!

- **Starannie zaplanuj swoją górską wędrówkę poprzez:**
  - wyznaczenie trasy stosownie do pory roku (długości dnia);
  - dostosowanie długości i stopnia trudności wędrówki do kondycji i umiejętności najłabszych członków grupy, a szczególnie dzieci;
  - zapoznanie się z prognozą pogody;
  - wczesne wyruszenie, aby zachować rezerwę czasu na odpoczynek i nieprzewidziane okoliczności;
  - w okresie zimowym rzetelne sprawdzenie warunków lawinowych na przemierzonym obszarze górskim;
  - powiadomienie co najmniej jednej osoby (rodzina, znajomi, kierownik schroniska, GOPR) o trasie i celu wycieczki oraz poinformowanie ich o dotarciu do celu lub o zmianie trasy;
  - zapoznanie się z numerem alarmowym w górach: **985** lub **601 100 300** oraz obowiązującym sygnałem akustycznym lub dźwiękowym – 6 razy na minutę co 10 sekund z jednodominutową przerwą

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- Zabierz ze sobą:
  - buty turystyczne, zapasowe skarpetki i wkładki do butów;
  - odzież chroniącą przed zimnem, wiatrem i deszczem, czapkę, jeśli to konieczne rękawiczki;
  - plecak z szerokimi regulowanymi szelkami i pasem biodrowym;
  - prowiant i dostateczną ilość płynów;
  - mapę, przewodnik;
  - podręczną apteczkę, a zwłaszcza leki, które zażywasz;
  - kompas, latarkę i zapalniczki, folię NRC;
  - telefon komórkowy, gwizdek, GPS;
  - pamiętaj, że ekwipunek dobiera się do stopnia trudności wędrowki.

- Przestrzegaj podstawowych zasad:
  - nie podejmuj dalekich, samotnych wycieczek;
  - nie opuszczaj szlaku znakowanego i zwracaj uwagę na drogowskazy;
  - utrzymuj stałe, regularne tempo marszu;
  - obserwuj zmiany w sytuacji pogodowej;
  - nie wchodź na płyty śniegu i oblodzone odcinki trasy bez asekuracji;
  - wystrzegaj się stromych stoków i nie wchodź do niebezpiecznych żlebów, którymi mogą zejść lawiny śnieżne.

5. Zagrożenia pożarowe

W województwie śląskim istnieje bardzo duże zagrożenie pożarowe wynikające z:

- nagromadzenia dużej ilości materiałów łatwopalnych w zakładach pracy i na składowiskach;
- zwartej budowy miejskiej i wiejskiej, głównie w aglomeracji katowickiej oraz bardzo dużym nasyceniu sieci i instalacji gazowych;
- dużych kompleksów leśnych szczególnie w części południowej i północnej województwa;
- transportu bardzo dużych ilości materiałów łatwopalnych i wybuchowych przez miasta i ich obrzeża w ruchu całodobowym, po drogach kołowych i liniach kolejowych;
- składowania węgla na hałdach przy kopalniach zlokalizowanych na obrzeżach miast.

Zagrożenie tego typu wiąże się głównie z przyczynami ich powstawania, do których należy zaliczyć:

- nieostrożność osób dorosłych prowadzących remonty z użyciem ognia otwartego (np. prace spawalnicze);
- awarie techniczne urządzeń elektrycznych i gazowych;
- podpalenia celowe przez osoby psychicznie chore lub dzieci;
- wywołane siłami natury np. od uderzeń piorunem;
- długotrwałe susze szczególnie w okresach letnich na terenach leśnych i upraw rolnych;
- wypalanie traw i ściernisk przez rolników w okresach jesiennych;
- samozapłon głównie zwałowisk węgla oraz materiałów łatwopalnych.

Nie dopuść do powstania pożaru:

- Ostrożnie używaj zastępczych źródeł grzewczych (np. przenośne grzejniki elektryczne, gazowe, piecyki na drewno i węgiel).
- Nie używaj kuchenki gazowej do ogrzewania.
- Utrzymuj w stałej technicznej sprawności instalację elektryczną, przedłużacze, kable, gniazdka, urządzenia i instalację gazową, przewody kominowe i wentylacyjne.
- Nie przeciążaj sieci elektrycznej - korzystaj z rozgałęziacza z bezpiecznikiem, a unikniesz iskrzenia i krótkich szpilek.
- Nie umieszczaj grzejników elektrycznych, kuchenek mikrofalowych i innych urządzeń elektrycznych pobierających dużą moc w pobliżu firan i innych łatwopalnych materiałów.
- Nie używaj otwartego ognia (zapalniczek, świec, papierosów) w pobliżu łatwopalnych materiałów.
- Nie pozostawiaj bez dozoru pracujących komputerów, termowentylatorów i innych urządzeń chłodzonych powietrzem.
- Nie gromadź i nie używaj wewnątrz budynku benzyn, paliw, nafty, itp., ponieważ można je przechowywać tylko w odpowiednich pojemnikach w dobrze wentylowanych pomieszczeniach.

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- Popiół gromadź w oddalonym od budynku metalowym pojemniku.
- Zaopatrz mieszkanie, dom i obejście w podręczny sprzęt gaśniczy i naucz rodzinę posługiwać się nim.
- Zainstaluj w miarę możliwości wykrywacze dymu, które dwukrotnie zwiększają szansę przeżycia.
- Naucz dzieci jak informować o pożarze przez telefon.

W czasie powstania pożaru:

- Zaalarmuj niezwłocznie, przy użyciu wszystkich dostępnych środków osoby będące w strefie zagrożenia.
- Wezwij Straż Pożarną.
- Przystąp niezwłocznie, przy użyciu miejscowych środków gaśniczych do gaszenia pożaru i niesienia pomocy osobom zagrożonym, a w przypadku koniecznym przystąp do ewakuacji ludzi i mienia.
- Jeśli ubranie pali się na tobie zatrzymaj się, połóż na ziemi i obracaj do chwili zdużenia ognia, ucieczka spowoduje tylko zwiększenie płomienia.
- Nie gaś urządzeń elektrycznych wodą, gdyż mogą być pod napięciem, postaraj się odłączyć zasilanie elektryczne.
- Nie próbuj gasić ognia, którego nie jesteś w stanie opanować.
- Wyprowadź wszystkie osoby zagrożone w bezpieczne miejsce i w razie potrzeby udziel pierwszej pomocy.
- Gdy pożar i swąd dymu obudzi cię ze snu zbadaj czy drzwi są ciepłe, jeśli tak, to nie otwieraj ich, lecz użyj innych dróg, by opuścić pomieszczenie (np. przez okno jeśli jest to możliwe).
- Jeśli nie możesz wyjść z pomieszczenia, uszczelnij drzwi, kanały wentylacyjne by nie przedostał się przez nie dym, otwórz okno i wzywaj pomoc.
- Jeśli musisz wyjść przez pomieszczenia zadymione, to zakryj usta i nos ręcznikiem, okryj się czymś niepalnym lub mokrym kocem i przemieszczaj się tuż przy podłodze. Dym i gorące powietrze unosi się do góry, a dołem powietrze jest bardziej czyste i chłodne.
- Opuszczając mieszkanie, zabierz ze sobą wszystkich domowników.

Po pożarze:

- Nie wchodź do zniszczonego przez ogień budynku zanim służby ratownicze nie stwierdzą, że jest bezpieczny pod względem

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- budowlanym, energetycznym, itp. Dachy i stropy mogą być osłabione i wymagać naprawy.
- Gdy potrzebujesz mieszkania, żywności lub straciłeś w pożarze osobiste przedmioty, zwróć się do gminy lub skontaktuj się z organizacjami wspomagającymi poszkodowanych.
  - Wezwij agenta ubezpieczeniowego przed wyrzuceniem zniszczonych przedmiotów, a jeśli jesteś dzierżawcą lub lokatorem, wezwij właściciela.
  - Wyrzucć żywność, napoje, lekarstwa, które narażone były na wysoką temperaturę i dym.
  - Jeśli posiadasz sejf lub masywną metalową skrzynię nie próbuj jej otwierać, może ona utrzymywać wysoką temperaturę przez wiele godzin.
  - Jeśli inspektor budowlany stwierdzi, że budynek jest niebezpieczny i musisz opuścić dom:
    - poproś Policję, Straż Miejską o pilnowanie Twojego domu podczas nieobecności;
    - zabierz ze sobą dokumenty tożsamości, rzeczy osobiste, polisę ubezpieczeniową;
    - poinformuj przyjaciół, krewnych, agenta ubezpieczeniowego, pracodawcę, szkołę, urząd pocztowy o miejscu twojego tymczasowego zakwaterowania.

6. Zagrożenia burzami

Najczęstszą przyczyną występowania burzy jest powstanie chmur burzowych na skutek silnych, pionowych ruchów powietrza. Zjawisko to ma miejsce najczęściej w okresie letnim. Burzy często towarzyszą wyładowania atmosferyczne, ulewy, gradobicia i wichury, a ostatnio zdarzają się nawet trąby powietrzne.

Badź przygotowany na wystąpienie burzy:

- Ubezpiecz swoje mieszkanie, dom, samochód, zwierzęta gospodarskie, uprawy polowe od skutków burzy.
- Przygotuj swoje mieszkanie (dom):
  - zabezpiecz rynny i inne części budynku;
  - zabezpiecz lampy i inne urządzenia, które mogą ulec zniszczeniu;
  - sprawdź drożność studzienek kanalizacyjnych i rowów.

Podczas burzy:

- Jeżeli spotka Cię burza z dala od domu, znajdź bezpieczne schronienie i pozostań do czasu jej zakończenia. Nie chowaj się pod drzewami. Na otwartej przestrzeni przykucnij i przeczekaj. Burze z reguły nie trwają dłużej niż pół godziny
- Jeśli jesteś w domu:
  - zamknij okna, usuń z parterów i balkonów przedmioty, które mogą zagrażać przechodniom;
  - pozostań w nim z dala od oszklonych okien, sufitów i drzwi;
  - w miarę możliwości pozamykaj zwierzęta domowe i hodowlane;
  - trzymaj pod ręką przygotowane latarki oraz dodatkowe baterie;
  - miej włączone radio w celu zapoznania się z aktualnymi komunikatami;
  - wyłącz z gniazdek wszystkie zbędne urządzenia elektryczne oraz anteny;
  - jeśli jesteś w samochodzie stań na poboczu i przeczekaj ulewę, unikaj zatrzymywania się pod drzewami, przewodami elektrycznymi itp.

O wszystkich zdarzeniach mających istotne znaczenie dla bezpieczeństwa ludzi informuj Straż Pożarną, a w przypadku zerwania linii energetycznych zgłoś to Pogotowiu Energetycznemu.

Po burzy:

- Udziel pierwszej pomocy rannym lub poszkodowanym osobom.
- Nie przenoś ciężko rannych osób, chyba że są one bezpośrednio zagrożone doznaniem kolejnych obrażeń - wezwij pomoc.
- Jeżeli byłeś ubezpieczony, wykonaj zdjęcia zniszczeń, zarówno domu, jak i jego wyposażenia.

7. Zagrożenia huraganami i wichurami

Zagrożenia tego typu mogą powodować duże straty materialne i uciążliwości dla ludności zamieszkałej w rejonie wystąpienia powyższego zagrożenia.

W przypadku wystąpienia zagrożenia huraganami i wichurami należy liczyć się z:

- uszkodzeniem drzewostanu i spowodowanie zatarasowania dróg i szlaków kolejowych;
- uszkodzeniem budynków mieszkalnych i zakładów pracy;

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- uszkodzeniem napowietrznych sieci energetycznych, telekomunikacyjnych i trakcyjnych;
- dużymi stratami materialnymi w drzewostanie, budynkach, środkach ruchomych;
- z ofiarami w ludziach;
- pożarami powstałymi wskutek uszkodzenia linii energetycznych i stacji trafo.

Przed nadejściem wichury:

- Słuchaj prognozy pogody oraz komunikatów podawanych przez rozgłośnie radiowe i telewizyjne.
- Sprawdź, czy poszycie na dachu jest solidnie przymocowane.
- Gruntownie oceń stan okien i jeżeli uznasz to za konieczne zabezpiecz je odpowiednio.
- Sprzątnij z obejścia przedmioty, które mogłyby narobić szkód w przypadku porwania ich przez wiatr.
- Pozamykaj zwierzęta oraz odpowiednio zabezpiecz pomieszczenia, w których się znajdują.
- Upewnij się, czy twoje radio i latarka działają jak należy oraz miej zapas naładowanych baterii.
- Sprawdź stan apteczki pierwszej pomocy, zaopatrz się w niezbędne materiały i leki.
- Zaopatrz się w paliwo do samochodu, bo może być potrzebny.
- Upewnij się, czy Twoi najbliżsi sąsiedzi zdają sobie sprawę z powagi sytuacji.

W czasie silnych wiatrów:

- Zachowaj spokój oraz nie wychodź na zewnątrz, jeśli nie jest to absolutnie konieczne.
- Jeśli znajdziesz się z dala od domu, pozostań tam, gdzie jesteś, dopóki wichura nie przejdzie.
- Nie zatrzymuj się pod trawkami elektrycznymi, planszami reklamowymi i drzewami.

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- Nie spaceruj też pod balkonami - spadające doniczki, kwietniki lub szyby okienne mogą Cię dotkliwie poranić.
- Wyłącz główny wyłącznik prądu - ograniczy to możliwość powstania pożaru.
- Schowaj się w środkowych i najniższych partiach budynku z dala od oszklonych okien, sufitów i drzwi.
- Słuchaj komunikatów radiowych i telewizyjnych oraz przestrzegaj przekazywanych w nich zasad zachowania się.
- Jeśli służby ratownicze zalecą ewakuację:
  - wyrusz tak szybko, jak to tylko możliwe;
  - opuszczając mieszkanie wyłącz energię elektryczną, główny zawór wody i gazu oraz zabezpiecz dom;
  - zawiadom kogoś poza zasięgiem wichury, dokąd się ewakuujesz;
  - zabierz przygotowany wcześniej podręczny bagaż oraz ciepłą odzież.

Po przejściu silnych wiatrów:

- Zorganizuj pomoc, w tym medyczną, dla poszkodowanych;
- Uprzątnij zniszczony sprzęt i dokonaj niezbędnych napraw w swoim domu.
- Nie próbuj usuwać zwalonych drzew, które upadły na linie energetyczne oraz nie dotykaj zerwanych przewodów.
- Jeśli jesteś ubezpieczony wykonaj zdjęcia zniszczeń, zarówno domu, jak i jego wyposażenia.
- Sprawdź instalację (gazową, elektryczną, wodociagową i ściekową) w zniszczonym domu.
- Zgłoś się w swoim miejscu pracy - możesz być potrzebny.

O wszystkich zdarzeniach, mających istotne znaczenia dla bezpieczeństwa ludzi informuj służby dyżurne:

- Straży Pożarnej;
- Policji;
- Pogotowia energetycznego;
- Pogotowia gazowego.

8. Zagrożenia gradobiciem

Najczęstszą przyczyną występowania gradobicia jest powstawanie chmur gradowych na skutek silnych, pionowych ruchów powietrza. Zjawisko to ma miejsce najczęściej w okresie letnim.

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

Przygotuj się na wystąpienie zagrożenia gradobiciem:

- Ubezpiecz swoje mieszkanie, dom, samochód, zwierzęta gospodarskie, uprawy polowe od skutków gradobicia.
- Zapisz i zapamiętaj numery telefonu na pogotowie ratunkowe, do służb weterynaryjnych i upewnij się, czy wszyscy członkowie rodziny je znają.
- Przygotuj odpowiednio swoje mieszkanie, swój dom:
  - zabezpiecz rynny i inne części budynku;
  - zabezpiecz lampy i inne urządzenia, które mogą ulec zniszczeniu.

Podczas gradobicia:

- Jeżeli spotka cię gradobicie z dala od domu, znajdź bezpieczne schronienie i pozostań tam do czasu jego zakończenia.
- Jeśli jesteś w domu:
  - zamknij okna, usuń z parapetów i balkonów przedmioty, które mogą zagrażać przechodniom;
  - pozostań w nim z dala od oszklonych okien, sufitów i drzwi;
  - w miarę możliwości pozamykaj zwierzęta domowe i hodowlane;
  - trzymaj pod ręką przygotowane latarki oraz dodatkowe baterie;
  - miej włączone radio, w celu uzyskania ewentualnych komunikatów.

Po gradobiciu:

- Jeśli są poszkodowani:
  - udziel pierwszej pomocy rannym lub poszkodowanym osobom;
  - nie przenoś ciężko rannych osób, chyba że są one bezpośrednio zagrożone doznanem kolejnych obrażeń - wezwij pomoc.
- Jeżeli byłeś ubezpieczony przed gradobiciem, wykonaj zdjęcia zniszczeń, zarówno domu, jak i jego wyposażenia w celu ubiegania się o odszkodowanie.

9. Zagrożenia suszą

Wystąpienie długotrwałych susz (szczególnie w okresach letnich), może prowadzić na terenie województwa śląskiego do wystąpienia

---

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

pożarów w kompleksach leśnych oraz zakłóceń w gospodarce wodnej (szczególnie w miejskich aglomeracjach śląska).

Do głównych skutków suszy należy zaliczyć:

- zwiększona palność ściółki w kompleksach leśnych;
- zwiększona palność torfowisk i użytków rolnych;
- uszkodzenie napowietrznych linii energetycznych, telekomunikacyjnych oraz gazociągów przebiegających przez torfowiska;
- wysychanie upraw rolnych, co prowadzi do radykalnego ograniczenia hodowli bydła i trzody chlewnej przez rolników, których dotknęła susza;
- braku wody, co może doprowadzić do jej racjonowania.

Podczas suszy:

- zmniejsz zużycie wody;
- gdzie tylko możliwe, używaj wielokrotnie tej samej wody.

10. Zagrożenia upałami

Być przygotowany na wystąpienie gwałtownego ocieplenia:

- Ogranicz do niezbędnego minimum przebywanie na słońcu zwłaszcza w okresie najintensywniejszego działania jego promieni.
- Utrzymuj chłodne powietrze wewnątrz pomieszczenia, stosując żaluzje w drzwiach i oknach.
- Rozważ montaż zewnętrznych okiennic lub żaluzji, ponieważ latem nie dopuszczają one ciepła do wnętrza domu, natomiast utrzymują ciepło w domu zimą.
- Przebywaj wewnątrz pomieszczeń tak długo, jak to możliwe, a jeśli nie ma klimatyzacji, przebywaj na najniższym poziomie budynku, poza zasięgiem światła słonecznego.
- Spożywaj zbilansowane, lekkie posiłki.
- Regularnie pij duże ilości wody.
- Ogranicz przyjmowanie napojów alkoholowych.
- Ubieraj się w luźno dopasowane rzeczy, zakrywające możliwie największą powierzchnię skóry, ponieważ lekka, o jasnych kolorach odzież odbija ciepło i promieniowanie słońca oraz pomaga utrzymać normalną temperaturę ciała.
- Noś okrycia głowy, które skutecznie będą chronić twarz i głowę przed nadmiernym nagraniem.

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- Użyj środków ochrony przed promieniami słonecznymi o wysokim współczynniku skuteczności.
- Unikaj skrajnych zmian temperatury, zwolnij tryb życia, zredukuj oraz ogranicz wyczerpujące zajęcia.
- Osoby wysokiego ryzyka powinny przebywać w chłodnych miejscach.
- Pamiętaj, że podczas upałów występuje zwiększone zagrożenie pożarowe, przebywając w lesie, na podsuszonych łąkach, ścierniskach, zachowaj szczególną ostrożność i staraj się nie zaproszyć ognia.

11. Zagrożenia śnieżycami i gołoledzią

Tego typu zagrożenia mogą wystąpić na terenie województwa w sytuacji szczególnego załamania się warunków pogodowych w okresach późnej jesieni, zimy i wczesnej wiosny. Długotrwałe wystąpienie śnieżyc i gołoledzi może spowodować poważne zagrożenie dla życia gospodarczego w województwie.

Obfite śnieżycy lub gołoledź mogą spowodować:

- blokadę ruchu na drogach i liniach kolejowych (zasy, oblodzenia, połamane drzewa);
- uszkodzenie linii energetycznych przesyłowych na skutek nadmiernego oblodzenia, zakłócenia w dostawie artykułów żywnościowych dla ludności;
- katastrofy drogowe z udziałem przewoźników transportujących materiały niebezpieczne;
- zakłócenia w komunikacji miejskiej oraz międzymiastowej;
- bardzo dużą ilość osób poszkodowanych w ruchu pieszym na skutek poślizgnięć (złamania rąk, nóg, itp.).

Badź przygotowany na wystąpienie śnieżyc, zawiei i zamieci:

- Słuchaj prognozy pogody oraz komunikatów podawanych przez rozgłośnie radiowe i telewizyjne.
- W czasie opadów pozostań w domu.
- Jeśli musisz wyjść na zewnątrz, ubierz się w ciepłą odzież wielowarstwową i powiadom kogokolwiek o docelowym miejscu podróży oraz przewidywanym czasie dotarcia na miejsce przeznaczenia.

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- Zachowaj ostrożność poruszając się po zaśnieżonym i oblodzonym terenie, zwróć uwagę na zwisające sople, zwały śniegu na dachach budynków.
- Oszczędzaj zapasy energii poprzez stopniowe obniżanie temperatury w domu i okresowe wyłączanie ogrzewania w niektórych pomieszczeniach.
- Jeśli używasz piecyków, zapewnij wentylację pomieszczeń.
- Zabezpiecz inwentarz i paszę przed zamarznięciem.

Podróżowanie w zimie:

Pamiętaj, że jedną z wielu przyczyn ofiar śmiertelnych w zimie jest niewłaściwe przygotowanie pojazdu do sezonu zimowego oraz brak znajomości postępowania na wypadek unieruchomienia pojazdu lub zabłądzenia podczas podróżowania.

- Jeśli musisz wyruszyć w podróż, rozważ wykorzystanie publicznych środków transportu, natomiast jeśli podróżujesz samochodem podróżuj w dzień, nie podróżuj samotnie, informuj innych o swoim planie podróży.
- Używaj głównych dróg, unikaj bocznych dróg i skrótów.
- Przygotuj swój samochód do zimy.
- Trzymaj "zimowy zestaw" w bagażniku swojego samochodu (łopatkę do śniegu, migające światło, rękawice, czapkę, koc, linę holowniczą, łańcuchy na koła, pojemnik z solą kamienną, kable do akumulatora).
- Pamiętaj, że działania służb drogowych mają na celu jedynie łagodzenie skutków zimy na drogach.
- Jeśli znajdziesz się na bezludnych obszarach leśnych lub rolnych, rozepnij dużą płachtę najlepiej jaskrawą na śniegu by zwrócić uwagę ratowników, lub samolotów ratunkowych, co pewien czas dawaj sygnały światłami i klaksonem.
- Jeśli śnieg uwięzi Cię w twoim samochodzie:
  - zjedź z głównego pasa, włącz migające światła alarmowe i wywieś jaskrawą tkaninę na antenie samochodu lub przez okno;
  - pozostań w swoim samochodzie by ratownicy mogli łatwiej Cię znaleźć, o ile nie masz w zasięgu widoczności budynków, w których mógłbyś znaleźć schronienie;
  - włączaj silnik i ogrzewanie na dziesięć minut w ciągu każdej godziny w celu utrzymania ciepła, a kiedy silnik pracuje, lekko otwórz okno w celu wentylacji;
  - wykonuj ćwiczenia w celu rozgrzania organizmu lecz unikaj przemęczenia;

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- ogrzewaj się przykrywając się z innymi pasażerami wierzchnim ubraniem i kocami;
- wymieniaj się z innymi w czasie snu - jedna osoba musi stale czuwać by obudzić wszystkich, gdy zauważy nadchodzącą pomoc;
- bądź ostrożny, nie nadużywaj akumulatora – ogranicz potrzeby zużycia energii, używaj światła, ogrzewania i radia zależnie od możliwości;
- w nocy, włącz wewnętrzne oświetlenie, by ratownicy mogli Cię zobaczyć.

12. Zagrożenia powodziowe – powódź i wezbranie

Wezbraniem nazywa się każde podniesienie stanu wody (w rzece, jeziorze lub na morzu), bez względu na jego wielkość.

Powódź jest to wezbranie, podczas którego woda po przekroczeniu linii brzegowej lub poziomu korony wałów ochronnych zalewa doliny rzeczne, tereny depresyjne, a przez to powoduje zniszczenie mienia i straty finansowe.

Przyczyny powodzi:

- opadowa - powstająca w wyniku długotrwałych opadów (3-5 dni) oraz w wyniku opadów krótkotrwałych o charakterze intensywnym (15 - 30 minutowych);
- roztopowa - powstająca na wskutek gwałtownego topnienia pokrywy śnieżnej;
- zatorowa - powstająca w wyniku zablokowania koryta rzeki różnymi formami lodowymi lub niesionymi przez nurt drzewami i innymi przedmiotami.

W województwie śląskim zdecydowanie przeważają wezbrania opadowe. Ich przyczyną są najczęściej długotrwałe opady deszczu. Wezbrania te występują na ogół od maja do września, szczególnie w miesiącach letnich: czerwcu, lipcu i sierpniu.

Z punktu widzenia osłony przeciwpowodziowej, okresami charakterystycznymi dla powodzi są:

- okres czuwania - stan gotowości po stwierdzeniu przez IMGW możliwości wystąpienia wezbrania i zaistnienia zagrożenia powodziowego, obowiązujący służby hydrologiczne i samorządy oraz obsługę zbiorników wodnych;

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- okres zagrożenia powodziowego - jeśli prognozy IMGW przewidują, że przy dalszym niekorzystnym rozwoju sytuacji meteorologicznej tereny przybrzeżne mogą być narażone na zalanie, a na zbiornikach retencyjnych wprowadza się szczególne warunki użytkowania;
- okres pogotowia przeciwpowodziowego - po ogłoszeniu przez wojewodę, starostę lub burmistrza (wójta) pełnej mobilizacji służb sprawujących bezpośrednią ochronę przeciwpowodziową;
- okres alarmu przeciwpowodziowego - okres prowadzenia akcji.

Przed wystąpieniem powodzi:

- Poznaj podstawowe pojęcia związane z zagrożeniem powodziowym:
  - **pogotowie przeciwpowodziowe** – wprowadza się, gdy poziom wody w rzece wzrasta do poziomu ostrzegawczego i według prognoz będzie się podnosić;
  - **alarm powodziowy** – ogłasza się, gdy poziom wody zbliża się do stanu alarmowego lub go przekracza, a prognozy przewidują dalszy jego wzrost.
- Nie planuj budowy w miejscu, o którym wiadomo, że położone jest na terenie zagrożonym zalaniem ze strony pobliskiego zbiornika lub cieków wodnych.
- Dowiedz się w swoim urzędzie gminy (miasta) czy:
  - mieszkasz na terenie zagrożonym (zalewowym), jeśli tak to przy jakim poziomie wody ogłaszany jest stan ostrzegawczy i stan alarmowy;
  - będą stosowane jakieś sposoby alarmowania (syreny, dzwony, komunikaty radiowe);
  - w razie powodzi będzie zorganizowana ewakuacja, kto ją będzie przeprowadzał, kiedy, kogo i co obejmie oraz gdzie przewiduje się miejsca przyjęć ludzi i mienia,
- Ubezpiecz mienie na wypadek powodzi, co pozwoli przynajmniej częściowo zrehabilitować straty nią spowodowane.
- Jeśli zagrożenie powodzią stanie się realne, zaopatrzyć się w przydatny sprzęt:
  - latarki, radiodbiornik baterijny, zapasowe baterie;
  - inne źródła światła (świece, lampy naftowe, zapalniczki);
  - butle gazowe i kuchenki turystyczne;
  - naładuj baterie w telefonach komórkowych.
- Przechowuj polisy ubezpieczeniowe, dokumenty, wartościowe przedmioty w bezpiecznym miejscu.
- Przygotuj się, aby być samowystarczalnym przez okres 3 dni i zdolnym do pomocy sobie i innym.

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- Poproś krewnych lub znajomych, zamieszkujących na terenach bezpiecznych by służyli jako miejsce kontaktu dla twojej rodziny. Upewnij się czy wszyscy jej członkowie znają adresy i telefony osób kontaktowych.
- Naucz domowników sposobu odłączania zasilania w energię elektryczną oraz odcinania dopływu gazu, a także jak zabezpiecza się mieszkanie, dom, obejście przed powodzią i grabieżą.
- Sprawdź zawory zainstalowane w kanalizacji ściekowej swego domu w celu uniknięcia cofania się wody z systemu kanalizacyjnego oraz systemu drenażowego. W ostateczności użyj dużych korków lub czopów do zatkania przecieków, rur i zbiorników.
- Zgromadź materiały i podstawowe narzędzia budowlane, przydatne do zabezpieczenia budynku przed niewielkim zagrożeniem powodziowym (worki, piasek, folia plastikowa, gwoździe).

W czasie zagrożenia powodzią:

- Miej włączone radio bateryjne na częstotliwości radia regionalnego w celu uzyskania komunikatu o zagrożeniu i sposobach postępowania.
- W przypadku niebezpieczeństwa natychmiast przemieszaj się na wyżej położone tereny (miejsca).
- Jeśli władze lokalne ogłoszą ewakuację z terenów zagrożonych, bądź przygotowany na nią wraz z rodziną. Pamiętaj także o swoich zwierzętach.
- Zabezpiecz swoje mieszkanie, swój dom, tj. przenieś wartościowe wyposażenie domowe na wyższe piętra domu oraz zabezpiecz parter, jeśli czas na to pozwala. Wykorzystaj do tego celu worki z piaskiem, folię lub inne materiały podręczne. Z posesji, wszystkie rzeczy schowaj w budynku lub przywiąż je do czegoś stabilnego, aby nie popłynęły.
- W czasie powodzi odłącz urządzenia elektryczne, ale nie dotykaj ich, gdy są wilgotne lub stoją w wodzie. Wyłącz sieć gazową.
- W miarę możliwości na wyższych piętrach napełnij wannę i inne pojemniki wodą, po wcześniejszym zdezynfekowaniu ich odpowiednimi płynami.
- Nie używaj w gospodarstwie domowym wód gruntowych, mogą być zatrute (skażone).
- Nie chodź na obszarach zalanych, jeśli woda przemieszcza się szybko. Fala o głębokości kilkunastu centymetrów może przewrócić i przemieścić dorosłego człowieka.

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- Jeśli musisz przekroczyć zalany obszar, użyj do badania gruntu przed sobą tyczki. Do przejścia wybieraj miejsca bez prądu.
- Zapewnij swobodny wlew wód powodziowych do piwnicy twego domu lub sam wypełnij ją czystą wodą. Unikniesz w ten sposób zagrożenia uszkodzenia fundamentów wodą przez ciśnienie napierających wód powodziowych.
- Dzieciom i osobom z ograniczoną świadomością należy przymocować w widocznym miejscu kartkę z imieniem, nazwiskiem oraz miejscem zamieszkania.
- Jeśli zostaniesz wytypowany do pomocy w pracach przeciwpowodziowych – POMAGAJ!
- W miarę możliwości zapobiegaj tworzeniu się atmosfery paniki, bądź rozsądny, zachowaj trzeźwość umysłu.
- Dobrze jest mieć ustalone zasady sygnalizacji na wypadek różnych potrzeb, np.:
  - Kolor BIAŁY** – potrzeba ewakuacji,
  - Kolor CZERWONY** – potrzeba żywności i wody
  - Kolor NIEBIESKI** – potrzeba pomocy medycznej.
- Ogranicz do minimum rozmowy z telefonów komórkowych. Zaoszczędzisz baterie i nie będziesz obciążał sieci, która będzie potrzebna dla służb ratowniczych.

Po powodzi:

- Jak najdłużej zostań poza zasięgiem wód powodziowych, gdyż mogą być skażone np. produktami ropopochodnymi, nie oczyszczonymi ściekami, bakteriami chorobotwórczymi, itp. Nie używaj ich do picia! Mogą być one również pod napięciem z uszkodzonych linii energetycznych napowietrznych lub podziemnych.
- Bądź ostrożny, gdy wyjeżdżasz na tereny dotknięte powodzią. Drogi mogą być osłabione i nie wytrzymywać ciężaru twojego samochodu (ciągnika) czy innego pojazdu.
- Jeśli musisz przejechać przez rozlewisko otwórz okna i rób to bardzo powoli, gdyż droga może być rozmyta. Nigdy nie przejeżdżaj przez wodę płynącą. Nawet niewielki nurt wody potrafi porwać samochód.
- Miej zawsze włączone radio w celu uzyskania informacji lokalnych, dotyczących udzielanej pomocy, tj. zaopatrzenia w żywność i wodę zdatną do picia i użytku ogólnego.
- Zwracaj uwagę na zdrowie i bezpieczeństwo twoje i twojej rodziny. Często myj ręce mydłem w czystej wodzie, jeśli miałeś kontakt z wodami powodziowymi.

- Pamiętaj o wspomoczeniu swoich sąsiadów, którzy mogą potrzebować specjalnej pomocy przy małych dzieciach, starszych lub niepełnosprawnych osobach.
- Wyrzuć żywność, która miała kontakt z wodami powodziowymi.
- Poinformuj odpowiednie służby o zerwanych liniach energetycznych, nieszczelności rurociągu gazowego lub o innych zagrożeniach występujących na twoim terenie.
- Mieszkanie i wszystkie sprzęty, które przydatne są do dalszego użytkowania trzeba zdezynfekować, gdyż naniesiony muł zawiera duże ilości grzybów i bakterii chorobotwórczych, które zagrażają zdrowiu ludzi i zwierząt.
- Przygotuj do wymiany podłogi i mury, które nasiąknęły wodami powodziowymi.
- Sprawdź czy fundamenty twego domu nie mają pęknięć, aby upewnić się, że budynek nie grozi zawaleniem. Uważaj na poluzowane tynki i sufity.
- Odpompuj zalane piwnice stopniowo – około 1/3 pierwotnego poziomu wody dziennie – w celu uniknięcia zniszczenia struktury fundamentów.
- Dopilnuj, aby instalacje domowe, elektryczne, gazowe i wodno – kanalizacyjne zostały sprawdzone przez fachowców i ewentualnie naprawione przed ich ponownym użytkowaniem.
- Używaj mocnego obuwia i bateryjnych lamp lub latarek w czasie oględzin zabudowań.
- Jeśli byłeś ubezpieczony przez powodzią, skontaktuj się z firmą ubezpieczeniową, aby uniknąć nieporozumień z odszkodowaniami. Zrób zdjęcie zastanych zniszczeń – zarówno budynku, jak i wyposażenia.

13. Zagrożenie katastrofalnymi zatopieniami

Zagrożenia te związane są z istniejącymi budowlami hydrotechnicznymi (spiętrzającymi wodę) na ciekach wodnych w województwie oraz na dopływach Olzy i Odry na terytorium Czech.

Budowle hydrotechniczne mogą stwarzać poważne zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi, zwierząt hodowlanych oraz całej infrastruktury, która zamieszkuje lub jest zlokalizowana na ciągu cieku wodnego poniżej budowli hydrotechnicznej.

Katastrofalne zatopienia, choć mało prawdopodobne mogą jednak wystąpić w szczególnych przypadkach:

- rozmycia na skutek uszkodzenia obwałowań sztucznych zbiorników wodnych;
- celowego uszkodzenia urządzeń hydrotechnicznych piętrzących wodę (śluzy) w sytuacjach, gdy zbiorniki są maksymalnie napełnione;

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- urządzeń spiętrzających wodę w zbiornikach wskutek ich przepełnienia, tj. większy dopływ wody do zbiornika niż możliwości techniczne jej zrzutu ze zbiornika.

Dowiedz się w urzędzie gminy czy twój dom jest zagrożony. Jeśli tak, to poproś o udzielenie informacji o tym jakie są zasady ostrzegania i ewakuacji.

14. Zagrożenia z udziałem dzikich zwierząt

Tego typu zagrożenia mogą wystąpić na terenie województwa w sytuacjach szczególnych, głównie z przyczyn zawinionych przez osoby odpowiedzialne za nadzór i traktowanie zwierząt, bądź też niewłaściwego ich transportu. Zagrożeń należy spodziewać się ze strony zwierząt domowych, gospodarskich, wykorzystywanych do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych, jak również utrzymywanych w ogrodach zoologicznych, wolno żyjących dzikich zwierząt oraz obcych faunie rodzimej.

Główne zagrożenia dla ludzi ze strony niebezpiecznych zwierząt to: pogryzienia, ukąszenia, zainfekowanie wścieklizną, które w swych skutkach może doprowadzić do śmierci lub trwałego uszkodzenia ciała.

Pierwsza pomoc przy ukąszeniach:

Jedynym jadowitym węzem żyjącym na wolności na terenie całej Polski jest żmija zygzakowata. Inne jadowite węże mogą występować w naszym kraju tylko jako zwierzęta domowe.

Żmija zygzakowata to jadowity wąż o długości do 75 cm i zabarwieniu brunatnym lub brunatno-czarnym z rysunkiem zygzaków wzdłuż grzbietu. Żywi się drobnymi ssakami, pospolita w całym kraju, zwłaszcza na podmokłych łąkach leśnych.

Źródło: www.dfv.pl/gallery/v/Zwierzeta/slideshow.html

Najczęstszym miejscem ukąszenia przez węże jest stopa lub łydka.

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

Objawy ukąszenia:

- dwie punktowe rany (miejsca ukąszenia);
- narastający obrzęk, zaczerwienienie, bolesność w miejscu ukąszenia;
- zawroty głowy;
- pocenie się;
- uczucie narastającego lęku;
- bladość;
- przyspieszenie tętna i oddechu;
- nudności, wymioty;
- ogólne osłabienie;
- drgawki.

Pierwsza pomoc przy ukąszeniu przez węża:

- Oceń sytuację i bezpieczeństwo (zapamiętaj wygląd węża lub zapytaj o jego wygląd poszkodowanego, zanotuj czas ukąszenia).
- Wezwij Pogotowie Ratunkowe lub inną pomoc (GOPR, Straż Pożarną).
- Uspokój poszkodowanego, szczególnie dzieci (podczas całej akcji ratunkowej poszkodowany powinien leżeć nieruchomo z kończynami poniżej poziomu serca - w celu spowolnienia rozprzestrzeniania się jadu w organizmie).
- Wykonaj ponad miejscem ukąszenia kilka obwojów kolistych szerokim bandażem lub zastosuj chustę trójkątną - zaciskając nie za mocno i co 10 – 20 minut zwalniając ucisk na 1 – 2 minuty.
- Bezpiecznie jest ochładzać miejsce ukąszenia np. woreczkami z lodem
- Sprawdzaj okresowo czynności życiowe poszkodowanego.
- Okryj ciepło poszkodowanego i zapewnij mu wsparcie psychiczne.
- Podawaj duże ilości płynów.

PAMIĘTAJ!!!

- Nie wolno wysysać krwi ustami!
- Nie wolno masować i nacinać miejsca ukąszenia.
- Nie wolno podawać alkoholu, leków cucących.
- Nie wolno podawać surowicy przeciw jadowi żmij bez decyzji lekarza.

Pierwsza pomoc przy użądleniach:

Pojedyncze użądlenia owadów (pszczoły, osy, szerszenia) nie są niebezpieczne. Trzeba jednak pamiętać o tym, że wrażliwość na jad owadów jest zróżnicowana (niektóre osoby są na niego uczulone). Wielokrotne użądlenia mogą doprowadzić do niebezpiecznej kumulacji substancji toksycznych.

Źródło: <http://www.quali.pl>

Szczególnie niebezpieczne są użądlenia w okolicy szyi, języka, gardła oraz policzków. Mogą one powodować obrzęk błony śluzowej, krtani i zatkanie dróg oddechowych.

Objawy użądlenia

- bolesność, pieczenie lub swędzenie, zaczerwienienie i obrzęk miejsca użądlenia;
- u osób uczulonych mogą wystąpić następujące objawy ogólne:
  - dreszcze;
  - podwyższona temperatura ciała;
  - bóle i zawroty głowy;
  - przyspieszenie tętna;
  - duszność i zaburzenia oddychania.

Najgroźniejszym typem reakcji na użądlenie jest wstrząs anafilaktyczny. U osób szczególnie wrażliwych może on wystąpić nawet po użądleniu przez pojedynczego owada.

Objawy wstrząsu są liczne i mają różne natężenie.

Zdarzają się:

- osłabienia, wymioty;
- gwałtowne ataki kaszlu i kichania;
- chrypka lub szum w uszach;

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- groźne reakcje ze strony układu oddechowego - duszność, obrzęk krtani;
- groźne reakcje ze strony układu krwionośnego – spadek ciśnienia tętniczego krwi, powodujący zapaść z utratą przytomności.

Jeśli chory we wstrząsie nie otrzyma natychmiastowej pomocy, stanowi to zagrożenia dla jego życia.

Pierwsza pomoc przy użądleniach:

- Uspokojenie poszkodowanego.
- Wezwanie pomocy.
- Usunięcie żądła (jeśli pozostało) w taki sposób, aby nie uszkodzić zbiorniczka z trucizną (chwycić żądło tuż przy powierzchni skóry). Opróżnienie pozostawionego w skórze ofiary aparatu żądłającego trwa około 20 sekund, dlatego natychmiastowe jego wyjęcie może zmniejszyć ilość wchłoniętego jadu. Usuń żądło paznokciem, nożem lub wysterylizowaną igłą. **Nie próbuj wyjmować żądła palcami lub pęsetką.**
- Stosowanie zimnych okładów w celu złagodzenia bólu i ograniczenia obrzęku (roztwór dwuwęglanu sodowego neutralizuje kwas mrówkowy znajdujący się w wydzielinie wstrzykniętej przez owada).
- Podanie kostki lodu do ssania (lód zmniejsza obrzęk) w przypadku ukąszenia w obrębie jamy ustnej i szyi.
- Zapewnienie poszkodowanemu dalszej pomocy.

Ukąszenie przez kleszcza

- Usuwanie kleszcza powinno być wykonywane natychmiast po wykryciu go, przez fachowy personel medyczny. Jeśli natychmiastowa pomoc medyczna jest niemożliwa, kleszcza należy chwycić pęsetą za odwłok bardzo blisko skóry i wyciągnąć zdecydowanym ruchem ku górze oraz w bok. Nie wolno go wyciskać i wykręcać oraz smarować tłuszczem lub spirytusem.
- Po usunięciu kleszcza należy skontaktować się z lekarzem:
  - Gdy podczas usuwania kleszcza jego główka pozostała w skórze.
  - Jeśli w miejscu ukłucia powstanie okrągłe, powiększające się zaczerwienienie.
  - Jeśli do ukłucia doszło na terenie, gdzie kleszcze przenoszą wirusy zapalenia opon mózgowych lub

---

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

bakterie wywołujące boreliozę. Informacji na ten temat udziela prasa lokalna, stacje Sanepidu oraz lekarze.

- Jeśli po ukłuciu pojawi się jeden z następujących objawów:
  - wysoka gorączka, mdłości, sztywność karku, zaburzenia świadomości;
  - paraliż, niedowłady;
  - powiększone węzły chłonne;
  - bóle stawów.

Aby zapobiec ukąszeniu przez kleszcza pamiętaj o:

- Odpowiednim ubraniu, które powinno chronić całe ciało. Najlepiej założyć spodnie i bluzkę z długim rękawem, skarpety, a także nakrycie głowy. Należy unikać jaskrawych kolorów, bo te najbardziej przykuwają uwagę kleszczy. Nie należy kłaść się bezpośrednio na trawie.
- Starannym obejrzeniu całego ciała po wyjściu z lasu, parku lub wysokiej trawy.

Pierwsza pomoc przy pogryzieniach:

Pogryzienia są niebezpieczne ze względu na ogromne ryzyko zakażenia znajdującymi się w pysku zwierzęcia licznymi bakteriami, które przenikają do rany. Szczególnie groźne jest zakażenie wścieklizną. Wygląd rany kąsanej zależy od gatunku zwierzęcia, które pogryzło.

Długie i ostre zęby zwierząt powodują głębokie rany często z rozrywaniem okolicznych tkanek, co ułatwia wnikanie bakterii. Ranom kąsanym towarzyszy ból i krwawienie (mniejsze lub większe w zależności od ciężkości obrażenia).

Także rany kąsane powstałe w wyniku ugryzienia przez człowieka łatwo ulegają zakażeniu z powodu przedostania się do nich bakterii występujących w jamie ustnej człowieka.

Pierwszej pomoc przy pogryzieniach:

- uspokojenie poszkodowanego;
- zebranie wywiadu o okolicznościach, zwłaszcza o gatunku zwierzęcia i czasie pogryzienia;
- wezwanie pomocy;
- nałożenie powyżej ukąszenia szerokiego bandaża i pozwolenie na wypływ krwi z rany przez 5 – 10 minut;

- przemywanie rany wodą z mydłem przez 10 - 15 minut (można użyć też wody utlenionej);
- założenie na ranę jałowego opatrunku;
- uniesienie i unieruchomienie kończyny;
- ciepłe okrycie uszkodowanego i zapewnienie mu wsparcia psychicznego;
- powiadomienie służb sanitarno – epidemiologicznych o pogryzieniu przez bezpańskie lub dzikie zwierzęta.

15. Zagrożenia epidemiologiczne

a) Spowodowane wystąpieniem powodzi

Zagrożeniom epidemiologicznym sprzyjają powodzie, które powodują zaburzenia równowagi biologicznej poprzez zalanie składowisk śmieci, oczyszczalni ścieków, cmentarzy, sieci kanalizacyjnych, itp.

Szerzeniu się chorób zakaźnych sprzyjają przenosiciele drobnoustrojów (muchy, karaluchy, pchły, gryzonie). Do zakażenia może dojść również przez kontakty ludzi chorych ze zdrowymi.

Ważniejszymi chorobami zakaźnymi wśród ludności na terenach objętych powodzią i terenach popowodziowych mogą być: dur brzuszny, zatrucia pokarmowe, czerwonka bakteryjna, biegunki dziecięce, wirusowe zapalenie wątroby typu A i B oraz tężec. Ponadto ze względu na brak czystej i nieskażonej wody może dochodzić do rozwoju chorób skóry takich jak: róża, ropowice, zakażenia gronkowcowe, grzybice, świerzp, itp.

Aby zmniejszyć zagrożenia, trzeba przestrzegać następujących zaleceń:

- nie należy spożywać, przetwarzać, ani uzdatniać żywności wykazującej cechy zamoczenia bez zewnętrznych oznak uszkodzenia, ani przechowywanej w niewłaściwej temperaturze (wyłączone urządzenia chłodnicze) oraz po upływie terminu przydatności do spożycia;
- zamoczoną żywność należy zgromadzić w wydzielonym miejscu;
- kupując żywność należy zwrócić szczególną uwagę na wygląd i stan opakowań (zacieki i ślady korozji), czytelność etykiet, terminy przydatności do spożycia;
- należy pamiętać, że niezdatne do spożycia są warzywa, jarzyny i owoce będące w czasie powodzi pod wodą;
- wszelkie wątpliwości związane ze stanem sanitarnym obiektów i dystrybucją żywności należy zgłaszać do terenowych stacji sanitarno-epidemiologicznych;

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- ze źródeł wody, które zostały zatopione lub podtopione, należy wypompować wodę i naprawić uszkodzenia;
- po napełnieniu studni wodą należy ją wydezynfekować, a następnie odpompowywać wodę do momentu, gdy badanie wykaże, że nadaje się do spożycia;
- oczyścić najbliższe otoczenie z nieczystości (w pierwszej kolejności odchody ludzkie i zwierzęce, padłe zwierzęta).

b) Spowodowane chorobami egzotycznymi

Poważne zagrożenia epidemiologiczne wśród ludności mogą spowodować choroby egzotyczne, takie jak SARS pochodzący z krajów azjatyckich oraz gorączka krwotoczna EBOLA pochodząca z krajów afrykańskich i Azji. Wirusy tych chorób mogą przedostać się na terytorium naszego kraju na skutek zainfekowania osób w czasie pobytu turystycznego lub służbowego na terenie państw, w których ten wirus występuje.

W celu uniknięcia zagrożeń epidemiologicznych należy:

- przestrzegać podstawowych zasad higieny, nie korzystać ze wspólnych sztućców, szklanek, papierosów, itp.
- nie spożywać żywności z niepewnych źródeł;
- unikać kontaktu z chorymi na choroby zakaźne;
- w razie wątpliwości zgłosić się do lekarza;
- przestrzegać terminów szczepień ochronnych;
- ograniczyć kontakty bezpośrednie ze zwierzętami;
- przestrzegać zaleceń zawartych w ogłoszeniach i komunikatach.

c) Spowodowane chorobami odzwierzęcymi

Zagrożenia epidemiologiczne wywołują również choroby wśród zwierząt hodowlanych oraz dziko żyjących, które mogą być przenoszone na ludzi. Większość z tych chorób nie należy do groźnych i znane są sposoby ich leczenia. Stosując odpowiednie środki zapobiegawcze można się przed nimi uchronić.

Zwierzęta mogą przenosić na człowieka następujące choroby:

- **BSE (chorobę szalonych krów)**

BSE, czyli gąbczasta encefalopatia bydła, jest przewlekłą, śmiertelną chorobą neurologiczną dorosłego bydła, w przebiegu której dochodzi do degeneracji komórek nerwowych ośrodkowego układu nerwowego, kończącej się zawsze zejściem śmiertelnym zwierząt.

Gąbczasta encefalopatia bydła uznana jest za chorobę odzwierzęcą odpowiedzialną za występowanie u człowieka wariantu choroby Creutzfeldta – Jakoba (vCJD).

- **Wściekliznę**

Wścieklizna jest zakaźną i zaraźliwą chorobą wirusową zwierząt domowych, dzikich i ludzi. Przebiega ona z objawami zapalenia opon mózgowych, mózgu oraz rdzenia kręgowego i przeważnie kończy się śmiercią.

Wścieklizna w Polsce, podobnie jak w innych krajach europejskich, występuje stosunkowo rzadko. Spotykane są przypadki jej występowania u zwierząt wolno żyjących, tj. lisy, koty, psy.

Zakażenie przenosi się głównie poprzez pokąsanie/pogryzienie przez chore zwierzę lub będące w okresie wylegania się choroby, gdyż wirus w ślinie może być obecny już na kilka dni przed wystąpieniem objawów. Zakażenie może nastąpić również poprzez dostanie się śliny do skaleczeń i zadrapań skóry.

- **Boreliozę**

Jest prawdopodobnie najczęstszą chorobą zakaźną w Polsce. Powodują ją bakterie przenoszone przez kleszcze. Sygnałem choroby są bóle stawów i mięśni oraz ogólne osłabienie. W miejscu ugryzienia pojawiają się okrągłe, czerwone plamy. Początkową boreliozę łatwo leczy się antybiotykami. Zaniedbana i nieleczona prowadzi do poważnych następstw. Może przynieść porażenia, niedowłady, a nawet uszkodzenia mózgu. Bardzo groźna jest dla kobiet w ciąży.

- **Kleszczowe zapalenie opon mózgowych**

Jest to bardzo groźna choroba. Jej wirus przenoszą kleszcze, które mogą dostać się do domu w sierści zwierząt. Nie każdy kleszcz jest zakażony, dlatego prawdopodobieństwo zarażenia się od niego jest minimalne. Pierwsze objawy przypominają grypę: łamanie w kościach, ból głowy, temperatura.

- **Robaczycę**

Psy i koty, najczęściej podwórkowe, mają robaki i mogą je przenieść na właściciela. Ludzie zarażają się dotykając rękami najpierw ziemi zanieczyszczonej resztkami psiego kału, a potem dotykając ust nie umyтыми rękami. Robaczyce wywołane przez pasożyty są bardzo rozpowszechnione, ale jest ich coraz mniej, w miarę poprawy poziomu higieny. Objawy są zróżnicowane np.: wymioty, ślinotok, bóle brzucha, niespokojny sen i wiele innych.

- **Bąbłowicę**

Bąbłowiec to gatunek tasiemca psiego, który w stadium larwalnym powoduje w wątrobie, płucu lub mózgu zwierzęcia powstanie torbieli, niekiedy dużych rozmiarów. Dojrzały pasożyt żyje w jelitach różnych zwierząt, przeważnie jednak psów.

Bąbłowica to groźna pasożytnicza choroba, wywoływana przez bąbłowca - tasiemca wieńcogłowego, a jej głównymi nosicielami są leśne zwierzęta mięsożerne, głównie lisy.

Bąbłowce przenosić mogą także psy i koty. Człony tasiemca i jego jaja są przez zwierzęta wydalane na leśne runo i pozostają na jagodach, poziomkach, grzybach, trawie. Gdy te zjedzone zostają przez myszy, nornice i szczury, w jelitach gryzoni wylęgają się larwy, przedostają do krwi, potem do wątroby, gdzie przechodzą przekształcenie w kolejną formę rozwojową. Jeśli gryzonia zje teraz lis, w jego organizmie larwa zamienia się w tasiemca i cykl się zamyka. Człowiek zaraża się niejako przy okazji, jedząc niemyte jagody i owoce leśne (poziomki, borówki, maliny itp.), do których mogą być przyłączone jaja bąbłowca. Larwa tasiemca wieńcogłowego osiedla się w narządach wewnętrznych człowieka, dając objawy kliniczne guza (torbieli). Torbiele rozwijają się najczęściej w wątrobie, płucach i mózgu, ale mogą tworzyć się także w nerkach, śledzionie, sutkach, kościach i oku.

- **Toksokarozę**

Jest to choroba wywołana przez robaki (glisty) pasożytujące u zwierząt, głównie psa i kota. Najczęściej chorują dzieci, które mają kontakt z sierścią zwierząt (podczas zabawy) lub skażoną ziemią (np. piaskiem w piaskownicy), drogą „brudnych rąk” połykają jaja glisty.

W przewodzie pokarmowym z jaj tych wylęgają się larwy, które następnie wędrując po całym organizmie dają różne objawy kliniczne. Dość częstą i groźną lokalizacją są naczynia siatkówki oka, gdzie larwy tworzą guz przypominający nowotwór - siatkówczak. Zakażenie objawia się najczęściej gorączką, osłabieniem, brakiem

apetytu, bladością, a przy lokalizacji płucnej napadowym kaszlem ze świsłem oddechowym.

- **Grzybicę**

Chorobotwórcze gatunki grzybów powodują zmiany w sierści kotów, psów i morskich świnek. Grzyby są przenoszone przez dotyk, ze zwierząt na ludzi i mogą wywołać grzybicę. Objawem jest pojawienie się łuszczących plam. Leczenie polega na kuracji antybiotykowej człowieka i zwierzęcia.

- **Toksoplazmozę**

Jest to choroba wywoływana przez pasożyta mogącego żyć w kale kotów, zarażonych tą chorobą. Jednak nosicielami mogą być również psy, świnki morskie, świnie, owce, kozy i drób. Pasożyt może przetrwać nawet rok w pojemniku, do którego załatwia się kot lub w ziemi ogrodowej, zanim zostanie przyniesiony do domu przez ludzi, najczęściej w brudzie pod paznokciami. Jednym ze sposobów przenoszenia się toksoplazmozy jest przejście zakażenia od matki do płodu przez łożysko. Zarażenie może nastąpić także przez spożywanie i obróbkę surowego lub niedogotowanego mięsa pochodzącego z zarażonych zwierząt (świnie, owce, kozy, drób).

Formą pasożyta szczególnie odporną na warunki zewnętrzne są oocysty. Mogą one być przenoszone przez wiatr i wodę, a pochodzą z kału kotów - ostatecznych żywicieli pasożyta.

Osoby zarażone mogą mieć gorączkę, ból głowy, powiększone węzły chłonne i wysypkę na skórze. Choroba ta jest szczególnie niebezpieczna dla kobiet w ciąży oraz osób z osłabioną odpornością.

- **Brucellozę**

Jest to przewlekła, zakaźna i zaraźliwa bakteryjna choroba różnych gatunków zwierząt domowych i dzikich jak również człowieka.

Źródłem zakażenia są chore zwierzęta, głównie bydło. Człowiek może zakażać się przez uszkodzoną skórę poprzez kontakt z zakażonym łożyskiem, poronionym płodem, wodami płodowymi, bądź też podczas zabiegów ginekologicznych u chorego bydła. Rzadziej do zarażenia dochodzi przez śluzówki, spojówki lub drogą pokarmową spożywając zakażone mleko lub jego przetwory.

Objawy choroby u człowieka to: osłabienie, bóle mięśniowe, gorączka (rzadko falista). Dodatkowo mogą wystąpić: bóle głowy, bóle stawów, dolegliwości sercowe, zaburzenia psychiczne, utrata słuchu, bóle jąder, wysypki skórne. Najbardziej narażonymi na zachorowanie są

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

lekarze weterynarii, technicy weterynarii, oborowi i dojarze, owczarze, rzeźnicy i mleczarze.

- **Chorobę papuzią**

Można się nią zarazić od zainfekowanych chlamydiami egzotycznych ptaków, nie tylko papug, ale niekiedy także kaczek, gęsi, kanarków, mew. Człowiek zakaża się, wdychając kurz zawierający bakterie (znajdują się one w wydalinach i na piórach ptaków). Zachorować można też po udużeniu przez zakażonego ptaka. Objawy infekcji bardzo przypominają zapalenie płuc – pojawia się gorączka, kaszel łącznie z odkrztuszaniem wydzieliny, a ponadto ból głowy, gardła, bóle mięśniowe.

- **Grypę ptaków - wirus H5N1**

Ptasia grypa to choroba zakaźna występująca powszechnie u ptaków. Występuje na całym świecie i wszystkie gatunki ptaków są podatne na zarażenie się wirusem, choć niektóre gatunki są bardziej odporne od innych.

Objawy choroby u ptaków to:

- brak apetytu, osłabienie, stroszenie piór i gorączka;
- obrzękłe grzebienie i korale, trudności z oddychaniem;
- biegunka, opieranie dziobów o ziemię.

Objawy choroby u ludzi to:

- gorączka, kaszel, ból gardła oraz obolałe mięśnie.

- **Chorobę kociego pazura**

To infekcja bakteryjna wywołana zadrapaniem przez kota, czasem królika, wiewiórkę czy ukłuciem kolcem jeża. Objawy to zaczerwienione zadrapanie i niekiedy gorączka, dreszcze, bóle mięśniowe oraz wysypka różyczkopodobna. W większości przypadków pacjenci nie potrzebują leczenia, jednak może się zdarzyć, że po 2 lub nawet 6 miesiącach pojawią się powikłania, zapalenie węzłów chłonnych, a nawet zapalenie opon mózgowych.

Nie wszystkie choroby, które występują u zwierząt przenoszone są bezpośrednio ze zwierzęcia na człowieka. Czasami potrzebny jest tzw. wektor (w przypadku boreliozy są nim kleszcze) czasami czynnik przenosi się przez powietrze, wodę, glebę przedmioty itp.

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

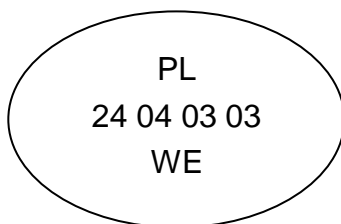
Dlatego aby zabezpieczyć się przed chorobami odzwierzęcymi przede wszystkim należy :

- utrzymywać właściwe warunki higieniczno - sanitarne otoczenia, w tym miejsca pracy;
- dbać o higienę osobistą;
- myć ręce po kontakcie ze zwierzętami;
- w przypadku utrzymywania zwierząt gospodarskich czy domowych należy prowadzić badania profilaktyczne zwierząt oraz poddawać je szczepieniom ochronnym i odrobaczaniu;
- na bieżąco usuwać odchody zwierzęce, szczególnie z miejsc, gdzie mogą zetknąć się z nimi dzieci;
- nie dopuszczać do kontaktów, szczególnie dzieci, ze zwierzętami dzikimi i bezpańskimi;
- w przypadku nietypowych zachowań zwierząt należy kontaktować się z lekarzem weterynarii;
- spożywać mięso i produkty mięsne tylko od zwierząt wiadomego pochodzenia i zbadane przez lekarza weterynarii;
- nie kupować mięsa niebadanego i niewiadomego pochodzenia.

Na mięsie i produktach pochodzenia zwierzęcego, które zostały wytworzone pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej oprócz **terminu przydatności** do spożycia, który jest niezbędnym wskaźnikiem dobrej jakości produktu, obowiązkowo umieszczane są znaki potwierdzające, że oznaczona nimi żywność została wyprodukowana pod nadzorem i nie stanowi zagrożenia dla konsumenta.

Znaki te mogą mieć różną wielkość, jednak ich kształt i zawartość jest normowana przepisami.

Powszechnie używanym znakiem znajdującym się na produktach pochodzenia zwierzęcego (polskich lub unijnych) jest:

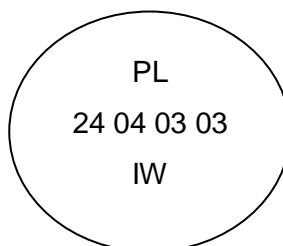

W przypadku produktów pochodzących z innego niż Polska kraju UE zamiast liter **PL** będzie umieszczony zgodny z norma ISO dwuliterowy

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

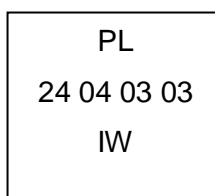
symbol kraju pochodzenia np. DE w przypadku Niemiec. Numery umieszczone w środkowym wierszu są charakterystyczne dla danego zakładu i w przypadku Polski są zawsze 8 cyfrowe.

Oprócz eliptycznego w kształcie znaku na produktach pochodzących wyłącznie z Polski może być znak okrągły:

Produkty oznaczone okrągłym znakiem mogą być wprowadzane na rynek najpóźniej do dnia 31 grudnia 2009 r.

Oprócz wymienionych znaków na rynku może znajdować się pewna część długoterminowych produktów pochodzenia zwierzęcego wyprodukowanych przed 1 stycznia 2008r. i oznaczonych znakiem kwadratowym:

16. Zagrożenia chemiczne

Na obszarze województwa zgromadzone są bardzo duże ilości różnego rodzaju mediów chemicznych, które mogą stwarzać zagrożenie dla zdrowia i życia mieszkańców województwa. Mogą również powodować zagrożenia ekologiczne oraz straty w pogłowiu zwierząt hodowlanych.

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

Zagrożenia chemiczne mogą wystąpić w każdej części województwa (miejscowości) i mogą być spowodowane awarią techniczną urządzeń bądź też błędem pracownika obsługującego urządzenia techniczne, gdzie gromadzone są materiały niebezpieczne, jak również w przypadku wystąpienia katastrof naturalnych spowodowanych między innymi pożarami, uderzeniami piorunów, powodzią i huraganami oraz katastrofami drogowymi i kolejowymi.

Największe zagrożenia stwarzają:

- zakłady pracy, które produkują, magazynują lub używają w procesach produkcyjnych materiały niebezpieczne;
- składowiska materiałów pędnych w bezpośrednim sąsiedztwie skupisk ludzkich oraz stacje paliw zlokalizowanych w centrach miast;
- przewoźnicy materiałów niebezpiecznych w transporcie drogowym i kolejowym;
- magistrale przesyłowe gazu przebiegające w pobliżu skupisk ludzkich.

PAMIĘTAJ!!!

Zapach materiałów niebezpiecznych jest wyczuwalny znacznie wcześniej, zanim ich stężenie stanie się groźne dla życia ludzkiego!!!

Przed awarią:

- Zorientuj się czy na terenie Twojego miejsca zamieszkania produkowane są lub magazynowane materiały niebezpieczne. Jeśli w pobliżu Twojego miejsca zamieszkania przebiegają ważne szlaki komunikacyjne (tory kolejowe, arterie samochodowe), dowiedz się, czy są one nimi przewożone. Jeśli tak, to zapoznaj się ze sposobem postępowania na wypadek zagrożenia i powiadom o tym rodzinę.
- Bądź przygotowany na ewakuację, może ona potrwać kilka godzin, a nawet kilka dni.

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

ZAPAMIĘTAJ!!!

Ogólna klasyfikacja substancji chemicznych wygląda następująco:

Nazwa substancji	Oznaczenie substancji
Substancja szkodliwa / drażniąca (Xn / Xi)	
Substancja / bardzo / toksyczna (T / T+)	
Substancja żrąca (C)	
Substancja skrajnie / wysoce łatwopalna (F / F+)	
Substancja utleniająca (O)	
Substancja wybuchowa (E)	
Substancja stwarzająca zagrożenie biologiczne	
Substancja niebezpieczna dla środowiska (N)	

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

Pod względem rodzaju zagrożenia dla otoczenia materiały niebezpieczne dzielą się na następujące klasy:

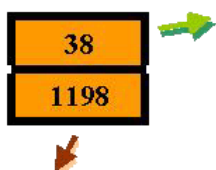
KLASA	RODZAJ MATERIAŁU NIEBEZPIECZNEGO	NALEPKA OSTZREGAWCZA
klasa 1	materiały i przedmioty wybuchowe	
klasa 2	gazy	Gazy palne Gazy niepalne Gazy nietrujące Gazy trujące
klasa 3	materiały ciekłe i zapalne	
klasa 4.1	materiały stałe zapalne	
klasa 4.2	materiały samozapalne	
klasa 4.3	materiały wytwarzające w zetknięciu z wodą gazy zapalne	
klasa 5.1	materiały utleniające	

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

klasa 5.2	nadtlenki organiczne	
klasa 6.1	materiały trujące	
klasa 6.2	materiały zakaźne	
klasa 7	materiały żrące	
klasa 8	materiały promieniotwórcze	
klasa 9	różne materiały i przedmioty niebezpieczne	

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

Pojazdy samochodowe przewożące materiały niebezpieczne luzem (np. cysterny) są oznakowane pomarańczowymi prostokątnymi tablicami z czarnymi napisami cyfrowymi określającymi rodzaj niebezpiecznej substancji według międzynarodowych oznaczeń, umieszczonymi z tyłu i przodu pojazdu, w następujący sposób, np.:

W górnej części tablicy oznacza się za pomocą kodu dwu- lub trzycyfrowego właściwości niebezpieczne. Pierwsza cyfra numeru określa zasadniczą właściwość niebezpieczną materiału (klasę), przy czym np. 3 oznacza materiał ciekły zapalny. Druga i trzecia cyfra numeru określają dodatkowe cechy niebezpieczne:

- 2** – wydzielanie gazu na skutek ciśnienia lub reakcji chemicznej;
- 3** – zapalność cieczy (par) i gazów lub ciecze samonagrzewające;
- 4** – zapalność materiałów stałych lub materiały stałe samonagrzewające;
- 5** – działanie utleniające;
- 6** – działanie trujące lub zagrożenie zakażeniem;
- 7** – działanie promieniotwórcze;
- 8** – działanie żrące;
- 9** – zagrożenie samorzutną gwałtowną reakcją.

W dolnej części tablicy umieszcza się numer rozpoznawczy materiału niebezpiecznego (w przykładzie - formaldehyd)

Gdy pierwsza i druga cyfra są takie same oznacza to nasilenie niebezpieczeństwa głównego (zasadniczego). Znak "X" postawiony przed numerem rozpoznawczym materiału niebezpiecznego oznacza zakaz zetknięcia się tego materiału z wodą.

Generalnie zagrożenia dla zdrowia mogą powodować wszystkie materiały, które w górnej części tablicy mają choć jedną cyfrę od 5 do 8.

Ponadto samochody oznakowane są odpowiednimi nalepkami ostrzegawczymi określającymi również rodzaj niebezpieczeństwa.

Jeśli materiały niebezpieczne przewożone są w opakowaniach to na tablicach ostrzegawczych nie umieszcza się żadnych cyfr, natomiast opakowania (sztuki przesyłki) oznakowane są nalepkami ostrzegawczymi.

Podczas awarii:

Przebywając w miejscu, w którym nastąpiła awaria połączona z uwolnieniem się jakichkolwiek materiałów niebezpiecznych należy:

- Zachować spokój, przeciwdziałać panice i lękowi. Zatelefonować do Straży Pożarnej, gdy jesteś świadkiem wypadku.

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- Zamknąć okna i wyłączyć wentylację, gdy znajdujesz się w samochodzie, pozwoli to ograniczyć ryzyko skażenia.
- Chronić drogi oddechowe. W tym celu wykonaj filtr ochronny z dostępnych Ci materiałów (zwilżona w wodzie lub wodnym roztworze sody oczyszczonej chusteczka, szalik, ręcznik, itp.) i osłoń nimi drogi oddechowe.
- Opuścić rejon zagrożony, kierując się prostopadle do kierunku wiatru omijając miejsce awarii. Jeśli jest to niemożliwe lub miejsce awarii nie jest Ci znane schroń się do pomieszczeń lub samochodu.
- Przystąpić niezwłocznie do uszczelniania okien, drzwi, otworów wentylacyjnych oraz innych możliwych dróg przedostania się materiału niebezpiecznego do mieszkania.
- Stosować się do zaleceń i informacji przekazywanych w komunikatach.
- Gdy zostanie zarządzona ewakuacja jak najszybciej zabrać dzieci i osoby niepełnosprawne, wyłączyć urządzenia gazowe oraz elektryczne, wygasić piece, zamknąć przewody kominowe i wentylacyjne. Zamknij okna, mieszkanie, powiadom sąsiadów, a następnie udaj się w kierunku wskazanym w komunikatach lub przez służby porządkowe;
- Wykorzystać zastępcze i podręczne środki ochrony dróg oddechowych i skóry (maski tkaninowe, płaszcze impregnowane, okulary ochronne, tampony z waty lub gazy).
- Zabezpieczyć żywność w szczelnych pojemnikach.
- Włączyć dostępne środki masowego przekazu (np. radio, TV) na program lokalny i zastosować się do zaleceń przekazywanych w komunikatach.

Po awarii:

- Do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie opuszczaj uszczelnionych pomieszczeń.
- Unikaj spożywania żywności z Twojego ogrodu oraz mleka od Twoich krów, dopóki nie będą zbadane przez terenową stację sanitarno – epidemiologiczną.
- Jeśli przebywałeś w strefie skażonej, zdejmij ubranie, które uległo zanieczyszczeniu i zamień je na czyste oraz dużą ilością wody przemyj oczy, usta, nos i weź prysznic, a następnie zgłoś się do lekarza.
- Spakuj skażone ubranie i buty w oddzielnym szczelnym pudle bez kontaktu z innymi nieskażonymi rzeczami i wezwij władze lokalne do usunięcia tych przedmiotów.
- Dowiedz się u lokalnych władz czy i jak odkazić ziemię i nieruchomości.

17. Zagrożenia radiologiczne

a) Zagrożenia o charakterze zewnętrznym

Zagrożenia radiologiczne województwa mogą mieć charakter zewnętrzny. Z zewnątrz zagrażają nam elektrownie jądrowe pracujące na terytorium Czech i Słowacji zlokalizowane w odległości od 120 do 200 km od granicy państwowej. Również elektrownie jądrowe pracujące na terytorium południowo – wschodnim Niemiec, zachodniej Ukrainie oraz na terytorium Węgier, w przypadku awarii, stwarzają poważne zagrożenie dla obszaru województwa śląskiego.

Źródło: <http://www.nuclear.pl>

Podczas wydarzenia:

- Nasłuchuj w radiu i w telewizji oficjalnych komunikatów.
- Jeśli jest to zalecane - zostań w domu.
- Zabezpiecz zwierzęta lub weź je do domu.
- Zabezpiecz i pozamykaj drzwi i okna.
- Wyłącz klimatyzację, wentylację, ogrzewanie nawiewowe, itp.
- Zamknij (uszczelnij) zasuwę piecove i kominowe.
- Udaj się do piwnicy lub innych pomieszczeń poniżej powierzchni gruntu i zostań w nich do czasu, aż władze ogłoszą, że jest już bezpiecznie.
- Jeśli musisz wyjść na zewnątrz, zakryj usta i nos mokrym ręcznikiem.
- Bądź przygotowany do ewakuacji lub schronienia się na dłuższy czas w swoim domu.
- Jeżeli zarządzono ewakuację:

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- nasłuchuj w radiu i w telewizji komunikatów o drogach ewakuacji, tymczasowych schronach i sposobach postępowania;
- minimalizuj możliwości skażenia w domu;
- zabezpiecz i pozamykaj drzwi i okna;
- wyłącz klimatyzację, wentylację, ogrzewanie nawiewowe, itp.;
- zamknij (uszczelnij) zasuwy piecove i kominowe;
- zabierz przygotowane na ewakuację rzeczy.

Pamiętaj o swoich sąsiadach, którzy mogą potrzebować specjalnej pomocy przy małych dzieciach, starszych ludziach lub przy niepełnosprawnych.

Po wydarzeniu:

Gdy bezpośrednie zagrożenie minęło, unikaj spożywania żywności z twojego ogrodu oraz mleka od twoich krów i kóz dopóki nie będą zbadane przez lokalny urząd sanitarny.

b) Zagrożenia o charakterze wewnętrznym

Zagrożenia radiologiczne wewnętrzne województwa mają przede wszystkim związek z materiałami promieniotwórczymi. Są to wszelkiego rodzaju przedmioty, materiały o różnych stanach skupienia, substancje organiczne i nieorganiczne, nie nadające się do dalszego wykorzystywania, a zanieczyszczone objętościowo lub powierzchniowo substancjami promieniotwórczymi w stopniu przekraczającym dopuszczalne ilości.

W Polsce materiały promieniotwórcze powstają w wyniku stosowania izotopów w medycynie, przemyśle i badaniach naukowych oraz podczas ich wytwarzania.

Główną cechą materiałów promieniotwórczych jest wysyłane przez nie promieniowanie, które nie jest widoczne i wyczuwalne przez człowieka, a jedynie wykrywalne za pomocą specjalnych aparatów radiometrycznych i indykatorów. Jest ono szkodliwe dla organizmu ludzkiego, zwierzęcego i środowiska.

Symbol materiałów promieniotwórczych to tzw. „koniczynka”:

PAMIĘTAJ!!!

- Nie zbliżaj się do przedmiotów oznaczonych symbolem materiałów promieniotwórczych.
- Nie dotykaj, nie demontuj, nie otwieraj pojemników, w których mogą znajdować się materiały promieniotwórcze (z którymi możesz mieć styczność np. podczas katastrofy drogowej z udziałem pojazdu transportującego materiały promieniotwórcze).
- Nie wyjmuj źródeł promieniotwórczych z pojemników, nie usuwaj osłon, nie demontuj urządzeń, w których znajdują się źródła, a zwłaszcza samych źródeł.
- Nie zbliżaj się do materiałów promieniotwórczych nieznanego pochodzenia (np. porzuconych), nie kupuj ich, nie przechowuj w kieszeniach, biurkach, teczkach, itp.
- O znalezisku powiadom Policję, Straż Miejską, Straż Pożarną, Wojsko, Urząd Gminy/Miasta, Starostwo Powiatowe lub administratora terenu.
- Zapamiętaj trzy podstawowe zasady ochrony radiologicznej:
  - im krótszy czas przebywania w pobliżu źródła promieniowania, tym mniejsza dawka;
  - im dalej od źródła promieniowania, tym bezpieczniej;
  - osłona osłabia promieniowanie.

18. Zagrożenia górnicze

Województwo śląskie posiada duże złoża węgla kamiennego, których intensywne eksploatacje w Górnośląskim Okręgu Przemysłowym przez kopalnie głębinowe może powodować poważne zagrożenie dla infrastruktury miejskiej oraz mieszkańców tych miast, które zlokalizowane są nad czynnymi lub wyeksploatowanymi wyrobiskami kopalń. Również tereny wiejskie i podmiejskie mogą znaleźć się w strefie zagrożenia wynikającego z eksploatacji węgla.

Do głównych zagrożeń wynikających z eksploatacji złóż węgla kamiennego należy zaliczyć:

- awarie magistrali i sieci gazowniczych i wodociągowych;
- awarie ciągów kanalizacyjnych w miastach;
- uszkodzenia kabli energetycznych i telekomunikacyjnych;
- uszkodzenia budynków mieszkalnych w wyniku tąpnięć lub obniżania się gruntu;
- uszkodzenia nawierzchni dróg na skutek obniżania się gruntu;
- uszkodzenia torowisk tramwajowych i nasypów kolejowych;

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- uszkodzenia wiaduktów i mostów, uszkodzenia obiektów przemysłowych oraz instalacji technologicznych, w których zgromadzone są toksyczne środki przemysłowe.

W przypadku wystąpienia powyższych zagrożeń wynikających z prowadzonej eksploatacji złóż węgla należy liczyć się z wtórnymi zagrożeniami dla ludności, takimi jak:

- zawalenie się budynków mieszkalnych;
- uwalnianie się gazu z uszkodzonych magistrali i sieci gazowniczych;
- powstawanie zapadlak na ciągach dróg;
- zatopień i podtopień budynków mieszkalnych w wyniku uszkodzenia magistrali i sieci wodnych;
- przerwy w dostawie gazu, wody, energii elektrycznej i ciepła dla ludności i zakładów pracy;
- zaniki lub brak łączności telefonicznej, zakłócenia w komunikacji miejskiej i międzymiastowej;
- katastrofy i wypadki na drogach i szlakach kolejowych, uwolnienie się materiałów niebezpiecznych, w tym toksycznych środków przemysłowych i wybuchowych.

19. Zagrożenia terroryzmem

W województwie śląskim mogą wystąpić następujące rodzaje terroryzmu:

a) Terroryzm kryminalny

Z tego typu terroryzmem należy liczyć się ze strony następujących środowisk:

- przestępczych, prowadzących nielegalne interesy, służy on do porachunków wewnątrz zorganizowanych grup przestępczych poprzez:
  - podkładanie ładunków wybuchowych w miejscach publicznych pod samochodami, w samolotach, podkładanie ładunków wybuchowych w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych – pod mieszkania przyszłych ofiar;
  - podpalenia mieszkań przyszłych ofiar, w tym również w budynkach wielorodzinnych;
  - zastraszanie urzędników publicznych o podłożeniu ładunków wybuchowych w celu osiągnięcia pożądaných korzyści w postaci odstąpienia przez nich od działań wymierzonych w nieformalne grupy przestępcze bądź też w ich przywódców.
- osób umyślowo chorych:

- zgłoszenie fałszywych alarmów o podłożeniu ładunków wybuchowych w obiektach użyteczności publicznej tj. szpitalach, sądach, urzędach administracji rządowej i samorządowej.
- młodzieży szkolnej:
  - zgłaszanie fałszywych alarmów o podłożeniu ładunków wybuchowych, bądź też aktów bioterroryzmu oraz rozpylanie na terenie szkół substancji żrących i cuchnących niewiadomego pochodzenia.

b) Terroryzm polityczny

Tego typu terroryzm jest związany z legalnie działającymi organizacjami związków zawodowych, organizacjami społecznymi oraz grupami pracowniczymi niezrzeszonych i może on przyjmować następujące formy:

- blokady dróg o znaczeniu strategicznym;
- blokady szlaków i węzłów kolejowych;
- blokady budynków administracji rządowej i samorządowej;
- organizowanie manifestacji i wieców bez wymaganego zezwolenia;
- niszczenie artykułów żywnościowych na kolejowych przejściach granicznych, niszczenie lub uszkodzenie budynków rządowych oraz opozycyjnych organizacji politycznych;
- rozplakatowanie na terenie aglomeracji miejskich plakatów szkalujących działaczy państwowych i politycznych mających na celu wywołanie niezadowolenia społecznego.

c) Terroryzm indywidualny

Zabójstwo konkretnego polityka, porwanie biznesmena. Ofiara jest ściśle określona.

d) Terroryzm zbiorowy

Ataki terrorystyczne motywowane politycznie, których ofiarami padają przypadkowe osoby.

e) Bioterroryzm

Tego typu terroryzm może być związany z organizacjami terrorystycznymi. Bioterroryzm prowadzony jest w formie:

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- przesyłek pocztowych z zawartością substancji sproszkowanych kierowanych do instytucji rządowych, samorządowych, organizacji społecznych i politycznych;
- rozsypania nie zidentyfikowanych substancji sproszkowanych w obiektach gromadzenia się większej ilości osób (kościół, szkoły, hale sportowe, dworce kolejowe, teatry, kina, budynki administracji rządowej i samorządowej);
- pozostawienia w środkach masowej komunikacji pasażerskiej uszkodzonych paczek zawierających substancje sproszkowane, które mogą wzbudzać podejrzenie, że zawierają one groźne substancje biologiczne.

Na co dzień:

- Zachowaj czujność i ostrożność.
- Rozglądaj się wokół, czy nie dzieje się coś dziwnego, przejaw trochę dociekliwości.
- Nie śpij w środkach komunikacji miejskiej w czasie jazdy do pracy czy szkoły.
- W przypadku nietypowego zachowania się osoby lub osób, zauważenia porzuconej torby lub pakunku, powiadom najbliższego funkcjonariusza lub służby ochrony i odejdź z tego miejsca.
- Będąc w pracy lub w szkole rozejrzyj się gdzie znajdują się drogi ewakuacyjne, wiedza na ten temat przyda się nawet w przypadku pożaru.

W czasie ataku terrorystycznego:

- Padnij na ziemię lub podłogę, najlepiej za jakąś osłoną, która ochroni przed odłamkami lub następną eksplozją, jeśli to możliwe ewakuuj się z tego miejsca.
- Nie bądź gapiem, odsuń innych od miejsca zdarzenia.
- Opanuj paraliżujący strach, chłodno zanalizuj sytuację.
- Stłum objawy paniki, wydawaj innym stanowcze polecenia, ogarnięci paraliżującym strachem ludzie postępują bardzo nieracjonalnie.
- Podporządkuj się poleceniom odpowiednich służb (Policja, Straż, lekarze), nie blokuj im dostępu do miejsca zdarzenia.

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- Gdy jesteś zakładnikiem podporządkuj się poleceniom zamachowców i cierpliwie czekaj.
- W przypadku akcji służb specjalnych padnij na ziemię za jakąkolwiek zasłoną i czekaj.
- W wysokich budynkach unikaj wind, gdyż często blokują się.
- Jeśli są ranni, a potrafisz udzielić pierwszej pomocy, pomóż im pamiętając o własnym bezpieczeństwie.

20. Zagrożenia wywołane materiałami wybuchowymi

a) Materiały wybuchowe stosowane w przemyśle

Materiał wybuchowy to substancja chemiczna zdolna do reakcji chemicznej z wytworzeniem gazu o takiej temperaturze i ciśnieniu i z taką szybkością, że może powodować zniszczenie w otaczającym środowisku.

Materiały wybuchowe stosowane są w wielu dziedzinach przemysłu. Wcześniej wykorzystywane w budownictwie do rozbiórki budynków i mostów, zaczęto stosować także do przygotowywania gruntów pod budowę budynków, dróg i linii kolejowych. Wybuchy wykorzystuje się także w przemyśle hutniczym do cięcia bloków metalowych o dużej masie oraz wszędzie tam, gdzie cięcie metalu metodą tradycyjną jest nieskuteczne lub nieekonomiczne. Skuteczną metodą okazało się wybuchowe karczowanie lasów, rozdrabnianie polnych głazów, czy gaszenie pożarów naftowych jak i obszarów leśnych.

Zimą ważną rolę materiały wybuchowe odgrywają przy niszczeniu zatorów lodowych i kry. Istotne zastosowanie znajdują również w górnictwie węglowym, naftowym oraz rud metali, zarówno w górnictwie podziemnym jak i odkrywkowym. Największe zastosowanie materiały wybuchowe mają jednak w wojskowości w dziedzinie broni palnej.

Do zagrożenia wywołanego materiałami wybuchowymi może dojść w wyniku:

- nieodpowiedniej obsługi;
- występowania niekontrolowanego przepływu energii elektrycznej, które może spowodować detonację zapalnika elektrycznego;
- nieodpowiednich warunków przechowywania lub używania materiałów wybuchowych.

PAMIĘTAJ!!!

W przypadku wystąpienia zagrożenia wywołanego materiałami wybuchowymi:

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- Zachowaj spokój – zorientuj się jak bezpiecznie opuścić zagrożoną strefę.
- Zawsze stosuj się do poleceń osób kierujących akcją ewakuacyjną lub ratowniczą.
- Jeżeli nie podjęto działań zapobiegawczych – zawiadom stosowne służby.

b) Niewypały i niewybuchy

Za przedmioty wybuchowe uważa się wszelkiego rodzaju przedmioty pochodzenia wojskowego, które ze względu na swe właściwości wybuchowe grożą niebezpieczeństwem przy niewłaściwym obchodzeniu się z nimi (ruszanie, rozkręcanie, rzucanie, itp.).

Są to w szczególności:

- zapalniki;
- pociski;
- bomby lotnicze;
- naboje artyleryjskie i karabinowe;
- pancerzownice;
- granaty;
- miny wszelkich typów;
- ładunki materiałów wybuchowych;
- złom metalowy zawierający resztki materiałów wybuchowych.

Na terenie województwa śląskiego nadal można natrafić na pozostałości po II Wojnie Światowej. Niezachowanie należytych środków ostrożności po odnalezieniu niewypału lub niewybuchu, niewłaściwe postępowanie wynikające z braku świadomości o grożącym niebezpieczeństwie może doprowadzić do zagrożenia życia lub zdrowia ludzi.

Źródło: www.szczecin.lasy.gov.pl/.../1/i/25002.php

PAMIĘTAJ!!!

- Kategorycznie nie wolno podnosić, odkopywać, przenosić, rozmontowywać, wrzucać do ogniska, stawów lub głębokich rowów znalezionych niewybuchów.
- Nie wchodzić na tereny oznakowane zakazem wstępu (poligony, place ćwiczeń, strzelnice, magazyny).

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- Zapoznaj swoje dzieci ze sposobem postępowania (podaj znane ci przykłady lekkomyślności dzieci i młodzieży w tym względzie).
- W przypadku znalezienia podejrzanego przedmiotu:
  - nie dotykaj, a w szczególności nie podnoś, nie przesuwaj, nie używaj żadnych narzędzi;
  - w miarę możliwości zabezpiecz miejsce znalezienia przed innymi osobami;
  - powiadom Policję, Straż Miejską, Straż Pożarną, Wojsko, Urząd Gminy/Miasta, Starostwo Powiatowe lub administratora terenu, na którym znalazłeś przedmiot;
  - do czasu przyjazdu uprawnionych służb pozostań w pobliżu znaleziska – nie dopuść innych osób do przedmiotu.

c) Materiały pirotechniczne

Wyroby pirotechniki widowiskowej zwane potocznie fajerwerkami zaliczamy do grupy materiałów wybuchowych. W ich składzie znajdują się mieszaniny związków chemicznych, które po zapaleniu wywołują określone efekty widowiskowe. Większość wyrobów pirotechnicznych jest wrażliwa na płomień, wysoką temperaturę oraz bodźce mechaniczne, co stwarza poważne niebezpieczeństwo, nawet przy prawidłowym obchodzeniu się z nimi. Niestety niektóre z nich

Źródło: <http://pl.wikipedia.org>

sprzedawane są jako zabawki dla dzieci. Jest to sprzeczne z prawem. Jeśli jesteś świadkiem sprzedaży materiałów pirotechnicznych dzieciom to zawiadom Policję. Niewłaściwe używanie materiałów pirotechnicznych może stwarzać poważne zagrożenie dla zdrowia, a nawet życia ludzi.

PAMIĘTAJ!!!

- Fajerwerki można stosować tylko i wyłącznie zgodnie z instrukcją obsługi.
- Nie wolno używać materiałów pirotechnicznych w pomieszczeniach zamkniętych, ponieważ wypuszczony fajerwerk będzie odbijał się od ścian co mogłoby

---

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- doprowadzić do zapalenia włosów lub garderoby, a wybuch może spowodować uszkodzenie słuchu.
- Nie wolno wypuszczać fajerwerków z okien i balkonów, gdyż istnieje duże prawdopodobieństwo, że mogą wpaść do mieszkania własnego lub sąsiadów i spowodować panikę bądź pożar.
  - Fajerwerki wypuszczamy zawsze na wolną przestrzeń.
  - Nie wolno rzucać fajerwerków i petard na samochody, stacje paliw i zbiorniki z płynami łatwopalnymi.

III. TELEFONY ALARMOWE

Telefon alarmowy –	Tel. 112
Pogotowie Ratunkowe –	Tel. 999
Straż Pożarna –	Tel. 998
Policja –	Tel. 997
Pogotowie Ciepłownicze –	Tel. 993
Pogotowie Wodociągowe –	Tel. 994
Pogotowie Gazownicze –	Tel. 992
Pogotowie Energetyczne –	Tel. 991
Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego –	Tel. 032 20-77-101 Tel. 032 25-65-604 Tel. 032 25-52-195
GOPR (numer ratunkowy w górach) –	Tel. 601-100-300 lub 985

IV. INSTRUKACJA ALARMOWANIA

W przypadku konieczności udzielenia natychmiastowej pomocy, w zależności od rodzaju występującego zagrożenia, należy niezwłocznie powiadomić:

POGOTOWIE RATUNKOWE		tel.999		
PAŃSTWOWĄ STRAŻ POŻARNĄ		tel.998	lub 112	
POLICJĘ		tel.997		

Do podstawowych zadań realizowanych przez te służby należy:

Pogotowie Ratunkowe

(Państwowe Ratownictwo Medyczne)

- Ratowanie osób w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego, polegającego na nagłym lub przewidywanym w krótkim czasie pojawieniu się objawów pogarszania zdrowia, którego bezpośrednim następstwem może być poważne uszkodzenie funkcji organizmu lub uszkodzenie ciała lub utrata życia, wymagający podjęcia natychmiastowych medycznych czynności ratunkowych.

Uwaga!

Kto zauważy osobę lub osoby znajdujące się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego lub jest świadkiem zdarzenia powodującego taki stan, w miarę posiadanych możliwości i umiejętności ma obowiązek niezwłocznego podjęcia działań zmierzających do skutecznego powiadomienia o tym zdarzeniu podmiotów ustawowo powołanych do niesienia pomocy osobom w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego (art.4 Ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym z dnia 8 września 2006 r., Dz. U. 2006 Nr 191, poz. 1410).

Państwowa Straż Pożarna

- ratowanie ludzi i zwierząt przed skutkami zagrożenia pożarowego;
- ratowanie życia ludzi i zwierząt zagrożonych awarią techniczną;
- ratowanie życia ludzi i zwierząt zagrożonych skażeniem substancją niebezpieczną.

Policja

- ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra;
- ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej;
- nadzór nad bezpieczeństwem w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania.

JAK UZYSKAĆ POMOC ?

- 1. Pogotowie Ratunkowe (Państwowe Ratownictwo Medyczne) - zadzwonić na nr tel. 999 lub 112.**

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

Po uzyskaniu telefonicznego połączenia Dyspozytor zapyta:

- Co się stało?

Podaj rodzaj wypadku lub zachorowania (np. wypadek samochodowy, upadek z wysokości, zasłabnięcie w miejscu publicznym, atak padaczki itp.)

- Jaki jest stan osoby wymagającej pomocy?

Czy jest przytomna, czy oddycha, czy się rusza, czy na coś w przeszłości chorowała, w przypadku wypadków ile osób jest poszkodowanych i jaki jest ich stan ogólny.

- Gdzie to się stało?

Miejsce wypadku lub zachorowania, miejscowość, w miarę dokładny adres, jakieś charakterystyczne punkty topograficzne ułatwiające zespołowi dotarcie na miejsce zdarzenia.

- Ewentualne dane osobowe osoby potrzebującej pomocy?

Jej imię i nazwisko i wiek, jeśli jest to Ci osoba nieznaną po prostu powiedz, że jej nie znasz.

- Kim ty jesteś, jako osoba wzywająca?

Podaj swoje nazwisko i numer telefonu, z którego dzwonisz. Nigdy pierwszy nie rozłączaj się, ponieważ po zebraniu wywiadu dyspozytor przekaże Ci pewne informacje jak postępować do czasu dotarcia zespołu ratownictwa medycznego. Czasami takie proste zabiegi mogą pacjentowi uratować życie.

Pamiętaj, że w przypadkach wątpliwych (podejrzenie fałszywego wezwania, niedokładne dane adresowe lub przerwanie rozmowy) dyspozytor może ponownie nawiązać rozmowę uściślając adres.

Jeżeli jest to wypadek, zabezpiecz miejsce wypadku. Dyspozytor pogotowia ratunkowego już sam powiadomi inne służby ratownicze potrzebne na miejscu zdarzenia, a więc Straż Pożarną i Policję.

W przypadkach niezagrażających życiu pacjenta dyspozytor udzieli informacji, w jaki sposób pomóc pacjentowi lub, kto jest w stanie przybyć na lekarską wizytę domową.

2. Straż Pożarna - zadzwonić na nr tel. 998 lub 112.

Po uzyskaniu telefonicznego połączenia należy wyraźnie podać:

- swoje imię i nazwisko, numer telefonu, z którego nadawana jest informacja o zdarzeniu;

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

- adres i nazwę obiektu;
- co się pali, na którym piętrze;
- czy istnieje zagrożenie życia ludzi w miejscu pożaru, lub w bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się materiały łatwopalne lub wybuchowe.

UWAGA: Odłóż słuchawkę dopiero po potwierdzeniu przyjęcia zgłoszenia pożaru. Oczekaj chwilę przy telefonie na ewentualne sprawdzenie przez dyżurnego telefonistę straży, czy meldunek o pożarze nie jest fałszywy.

3. Policja - zadzwonić na nr tel. 997 lub 112.

Po uzyskaniu telefonicznego połączenia Dyspozytor zapyta o:

- miejsce i rodzaj zdarzenia;
- dokładny adres;
- jakie istnieje zagrożenie (wypadek, kolizja, ile samochodów bierze udział w wypadku itp.);
- nazwisko i numer telefonu, z którego się dzwoni.

4. Gdy dzwonisz na nr tel. 112

Po uzyskaniu telefonicznego połączenia z **nr 112** Dyspozytor w zależności od zdarzenia przekieruje połączenie do odpowiedniej służby (policji, pogotowia, straży pożarnej) lub przyjmie informację o zdarzeniu, zadając odpowiednie pytania.

V. RODZAJE ALARMÓW ORAZ KOMUNIKATÓW OSTRZEGAWCZYCH

a) Rodzaje alarmów

Lp.	Rodzaj alarmu	Sposób ogłaszania alarmów			Sposób odwołania alarmów	
		Akustyczny system alarmowy	Środki masowego przekazu	Wizualny sygnał alarmowy	Akustyczny system alarmowy	Środki masowego przekazu
1.	Alarm powietrzny	Ciągły, modulowany dźwięk syreny w okresie jednej minuty. Następujące po sobie sekwencje długich dźwięków sygnałów dźwiękowych pojazdów, gwizdków, trąbek lub innych przyrządów na sprężone powietrze w stosunku 3:1; w przybliżeniu 3 sekundy dźwięku oraz 1 sekunda przerwy.	Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: Uwaga! Uwaga! Uwaga! Ogłaszam alarm powietrzny dla	Znak czerwony najlepiej w kształcie kwadratu.	Dźwięk ciągły trwający 3 minuty.	Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: Uwaga! Uwaga! Uwaga! Odwołuję alarm powietrzny.

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

2.	Alarm o skażeniach	Przerywany modulowany dźwięk syreny. Sekwencja krótkich sygnałów wydawanych sygnałem dźwiękowym pojazdu lub innym podobnym urządzeniem lub też uderzenia metałem czy też innym przedmiotem w stosunku 1:1; w przybliżeniu 1 sekunda wydawania dźwięku oraz 1 sekunda przerwy	Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: Uwaga! Uwaga! Uwaga! Ogłaszam alarm o skażeniach ..... (podać rodzaj skażenia) dla	Znak czarny najlepiej krótkich kształcie trójkąta	Dźwięk ciągly trwający 3 minuty	Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: Uwaga! Uwaga! Uwaga! Odwołuję alarm o skażeniach ..... (podać rodzaj skażenia) dla .....

b) Komunikaty ostrzegawcze

Lp.	Rodzaj komunikatu	Sposób ogłoszenia komunikatu		Sposób odwołania komunikatu	
		Akustyczny system alarmowy	Środki masowego przekazu	Akustyczny system alarmowy	Środki masowego przekazu
1.	Uprzedzenie o zagrożeniu skażeniami		Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: Uwaga! Uwaga! Uwaga! Osoby znajdujące się na terenie ..... około godz. .... min. .... może nastąpić skażenie ..... (podać rodzaj skażenia) w kierunku ..... (podać kierunek).		Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: Uwaga! Uwaga! Uwaga! Odwołuje uprzedzenie o zagrożeniu ..... (rodzaj skażenia) dla .....
2.	Uprzedzenie o zagrożeniu zakażeniami		Formę i treść komunikatu o uprzedzeniach o zagrożeniu zakażeniami ustalają organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.		
3.	Uprzedzenie o kłęskach żywiołowych i zagrożeni środowiska		Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: Informacja o zagrożeniu i sposobie postępowania mieszkańców.		Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: Uwaga! Uwaga! Odwołuję alarm o kłęskach ..... dla .....

Opracowano na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 października 2006r. w sprawie systemów wykrywania skażeń i właściwości organów w tych sprawach (Dz. U. Nr 191, poz. 1415).

VI. PODSUMOWANIE

Przedstawione zagrożenia mogą przebiegać w sposób łagodny lub bardzo gwałtowny, co stwarza większe zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi, a także dla ich mienia.

Wystąpienie na terenie województwa śląskiego opisanych zagrożeń może spowodować następujące skutki:

- duże straty materialne w mieniu osób poszkodowanych;
- degradację środowiska;
- konieczność opuszczenia przez mieszkańców stref zagrożonych swoich domów w celu ewakuowania ich w rejonny niezagrożone;
- nieodwracalne skażenie gleby i wód w przypadku wystąpienia zagrożenia chemicznego i radiologicznego;
- masowy pomór zwierząt hodowlanych i dziko żyjących spowodowany epidemią;
- utrudnienia w ruchu drogowym oraz komunikacji masowej;
- zagrożenie dla ludności oraz zwierząt hodowlanych i domowych ze strony dzikich zwierząt zarażonych wścieklizną;
- nasilenie się przestępstw kryminalnych (głównie kradzieże mienia osób poszkodowanych w rejonach gdzie wystąpienie zagrożenia).

Jeśli katastrofa wydarzy się w Twoim miejscu zamieszkania władze lokalne oraz służby ochrony ludności będą próbować Ci pomóc. Lecz Ty także musisz być przygotowany. Ratownicy mogą nie być w stanie dotrzeć do Ciebie natychmiast po wystąpieniu katastrofy lub mogą być zmuszeni koncentrować swoje wysiłki w innym miejscu. Należy wiedzieć, co robić w przypadku zagrożenia, gdzie szukać schronienia, jak przygotować się do ewakuacji, jak ułatwić sobie przebywanie w pomieszczeniach przeznaczonych do tymczasowego zakwaterowania, jak ograniczyć skutki katastrofy oraz jak zabezpieczyć dobytek przed zniszczeniem.

5D102 RIMADIMA an INTERREG III B CADSES NP project part-financed by the European Union

CO NALEŻY ZROBIĆ?

W pierwszej kolejności trzeba ustalić, co Tobie i Twojej rodzinie zagraża.

W tym celu:

- Sprawdź, czy rejon, w którym zamieszkujesz narażony jest na jakiegokolwiek zagrożenia. Wiadomości na ten temat szukaj we właściwym terytorialnie urzędzie gminy lub miasta.
- Dowiedz się w "komórce organizacyjnej urzędu zajmującej się sprawami ochrony ludności", w jakiej strefie zagrożenia znajduje się twój dom i jakiego rodzaju są to zagrożenia.
- Poznaj rodzaje alarmów, sygnałów alarmowych, sposoby ich ogłaszania i odwoływania oraz naucz się zasad zachowania się w przypadku ich ogłaszania.
- Zaopatrz się w instrukcje, poradniki i stosuj się do zaleceń w nich zawartych. Będzie to podstawą do przygotowania się i sprawdzenia własnych możliwości do przetrwania w okresie pierwszych dni kataklizmu.